

Het jaar 2005 kan, na het voor Stroom Den Haag turbulente overgangsjaar 2004, het best gekenschetst worden met het werkwoord 'hervinden'. Het was een jaar waarin naast het boeken van concrete resultaten ook de uitgangspunten van het voorgaande beleid van Stroom op hun houdbaarheid werden getoetst, veranderingen werden ingezet en aanzetten tot toekomstig beleid werden geformuleerd, niet alleen in tekst, maar juist ook in programma.

In 2004 vond de grootscheepse verbouwing van de toen aanstaande vestiging aan de Hogewal plaats. Er werd een nieuwe afdeling *Architectuur* aan de organisatie toegevoegd. Stroom verhuisde van het Spui naar het nieuwe onderkomen. Het vertrek van directeur Lily van Ginneken en de komst van haar opvolger dienden zich aan. In 2005 betrokken we de nieuwe ruimte en begon het proces van het verkennen van de mogelijkheden ervan. Er waren enkele ingrijpende veranderingen in personele bezetting. Er werd een nieuw subsidiestelsel ontwikkeld. En de contouren van een beleidsverandering kregen gestalte.

De stedelijke omgeving

Het is onze overtuiging dat het naar elkaar toe brengen van verschillende beleidsterreinen en disciplines tot een meerwaarde kan leiden die Stroom landelijk een unieke positie verschaft en haar voor de stad Den Haag van onmisbaar belang maakt. Om de nadruk op afzonderlijke disciplines te vermijden en duidelijkheid te creëren is in 2005 besloten om het achtervoegsel 'beeldende kunst t/m architectuur' te laten vallen en voortaan kloek als 'Stroom Den Haag' naar buiten te treden.

Stroom richt zich vanuit de beeldende kunst, architectuur, stedenbouw en vormgeving op de stedelijke omgeving. Stroom wil het creatief en kritisch denken over de hedendaagse stad stimuleren; zowel in algemene zin, als specifiek over de stad Den Haag. De grote belangstelling voor onze lezingen en discussieavonden sterkt ons in de mening dat wij hiermee voorzien in een sterke behoefte.

Door expertise, visie, kennis, methodes en ideeën uit verschillende disciplines te combineren, kan het complexe weefsel van de stedelijke omgeving op een uitzonderlijke manier worden benaderd. Het thema van de 'openbare ruimte', of misschien wel beter: 'de openbaarheid', is daarbij de belangrijkste verbindende factor tussen veel Stroom activiteiten. Dit is een onderwerp waarin Stroom zich in de loop van de jaren heeft gespecialiseerd. En waarmee ze zichzelf nationaal en internationaal heeft geprofileerd. **Minder zichtbaar, maar van cruciale betekenis voor de stad, is het voorwaardenscheppend beleid van Stroom ten aanzien van Haagse kunst en kunstenaars.** Ook hier is er sprake van een directe gerichtheid op de stedelijke omgeving; in dit geval ter versterking van het kunstklimaat in Den Haag.

Redactie Stroom Den Haag
Ontwerp Huug Schipper (Studio Tint), Den Haag
Fotografie
Druk Van Deventer, 's Gravenzande
Oplage

© Stroom Den Haag, 2005/2006

Stroom Den Haag
Hogewal 1-9
2514 HA Den Haag
T 070-3658985
F 070-3617962
E info@stroom.nl
www.stroom.nl

De betekenis van het kunstklimaat voor de verblijfskwaliteit, de dynamiek, de uitstraling, de identiteit en vooral ook voor het reflectieve en creatieve vermogen van de stad kan maar moeilijk worden overschat. Niet alleen in faciliteiten en culturele infrastructuur, maar ook in kwaliteit, betrokkenheid, competentie en kritisch vermogen van kunstenaars moet geïnvesteerd worden. Juist daarop is het nieuwe subsidiestelsel gericht dat Stroom – mede op verzoek van de Gemeente Den Haag – in 2005 heeft ontwikkeld. Gepaard aan een flankerend beleid van publieke presentaties, bezoeken door internationale curatoren, critici en kunstenaars, uitwisselingen en kennisverspreiding verwachten wij dat dit nieuwe subsidiestelsel leidt tot een aansluiting bij actuele onderwerpen in Nederland enerzijds, en bij de internationale kunstwereld anderzijds.

Tegen de achtergrond van het bovenstaande willen wij in deze inleiding enkele relevante gebeurtenissen belichten. Het gaat om een manifestatie, een tentoonstelling en de ontwikkeling van het nieuwe subsidiestelsel. Alle drie vormen zij terugblikkend op 2005 representatieve hoogtepunten, maar wijzen ook vooruit naar de toekomst. Kernpunten daarin zijn een interdisciplinaire benadering van de stedelijke omgeving, de reflectie op actuele elementen van Den Haag, het voortbouwen op de sterke aspecten en het grote potentieel van de Haagse kunstwereld en het vertrouwen in het vermogen van de kunsten om vanzelfsprekendheden, diepere betekenissen en nuances aan het licht te brengen en bespreekbaar te maken.

Binck! Blik op de Binckhorst

Deze manifestatie over de toekomst van het binnenstedelijk bedrijventerrein 'de Binckhorst' in Den Haag was een initiatief van beeldend kunstenaar Melle Smets (lid van de werkgroep Kunst in de Openbare Ruimte) en architect Sebas Veldhuisen (lid van de klankbordgroep Architectuur). Met enkele medewerkers van Stroom vormden zij het kernteam dat, aangevuld met journalist Tijs van den Boomen, een indrukwekkend project realiseerde.

De intentie was niet zozeer om kunstwerken in de openbare ruimte van het betreffende gebied te realiseren. Voorop stond veeleer om met de visuele competentie, de beeldende expertise en creatieve middelen van kunstenaars de eigenaardigheden en specifieke kwaliteiten van een stadsdeel te ontsluiten voordat deze door grootschalige herstructurering onherstelbaar aangetast zullen raken.

'Binck! Blik op de Binckhorst' vond plaats in de zomer en het najaar van 2005. Het is een voorbeeld van een 'groei-model' volgens een methode waarin waarneming en ervaring (de 'journalistische benadering') worden gecombineerd met analyse en studie. Het eerste onderdeel in dit project was een workshop met studenten van de TU Delft en de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten Den Haag. Onderzoek naar de stedenbouwkundige geschiedenis en de toekomstplannen van bedrijventerrein de Binckhorst vormde de basis voor een analyse van dit gebied vanuit verschillende zienswijzen. De resultaten van de workshop werden op 17 september gepresenteerd tijdens een grote publieksmanifestatie in de Binckhorst, het tweede onderdeel van het project. Hierin stond de ervaring centraal, in de vorm van excursies en empirisch onderzoek. Als ondersteuning van de manifestatie werd de eenmalige glossy *Binck Magazine* uitgegeven. Ter afsluiting volgden

een documentaire tentoonstelling bij Stroom en een debat over de toekomst van het gebied. Hierbij lag de nadruk op verdieping en beschouwing.

De variatie in presentatievormen maakte een gelaagde publieksbenadering mogelijk. Er werden veel groepen bereikt: studenten, beroepsmatig geïnteresseerden, besluitvormers, 'stakeholders', een breed publiek van direct betrokkenen bij het gebied, dagjesmensen en mensen met een interesse in de Binckhorst, Den Haag en binnenstedelijke bedrijventerreinen in het algemeen. Met 'Binck! Blik op de Binckhorst' zijn we geslaagd in een van onze belangrijkste doelstellingen, namelijk om (vanuit een geïntegreerde benadering van kunst en architectuur) een aspect van onze stedelijke omgeving aan de orde te stellen in een programma dat het specifiek lokale karakter overstijgt.

Het Haagse kunstcentrum Stroom wil met een eendaagse manifestatie vorig weekend, en een tentoonstelling met symposium volgende maand, de Hagenaars en andere geïnteresseerden een frisse blik bieden op een van de oudste bedrijventerreinen van Nederland [NRC HANDELSBLAD, 23 SEPTEMBER 2005]

De Binckhorst ondergaat de komende jaren een herontwikkeling. Uiteindelijk moet het binnenstedelijke bedrijfsterrain de creatieve voorhoede van de stad worden. Volgens Stroom is het daarom het moment om de Binckhorst in beeld te brengen. [AD/HC, 19 SEPTEMBER 2005]

ZIE OOK PAGINA 14 EV

De blik kantelen, de (zoals dat tegenwoordig heet) 'mindset' veranderen, gelaagdheden tonen – dit is in veel gevallen voldoende om een gebied anders te waarderen. Het levert visies die van belang zijn naast de gekende opvattingen; ideeën buiten de reguliere kaders die misschien verbazing, maar ook nieuwe denkruimte creëren. Wij zijn er van overtuigd dat het juist de benadering van de kunstenaar is die dit tot stand kan brengen. Hierin schuilt de motivatie tot onze gerichtheid op de stedelijke omgeving in het algemeen; en die van Den Haag in het bijzonder. Het is dan ook de verantwoordelijkheid van een instelling als Stroom om hiermee niet alleen een geïnteresseerd publiek te bereiken, maar ook om betrokken professionals en besluitvormers aan te spreken.

Met het project 'Blik op de Binckhorst' (...) vraagt de stichting [Stroom, red] de gemeente Den Haag voorzichtigheid te betrachten. Het niet zomaar kaal te slaan en opnieuw te beginnen. [COBOUW, 3 NOVEMBER 2005]

'Binck! Blik op de Binckhorst' sloot in zijn benadering en structuur naadloos aan bij onze interdisciplinaire benadering van de stedelijke omgeving. Het kan model staan voor toekomstige projecten.

Ivan Grubanov

Den Haag profileert zich onmiskenbaar als internationale stad. Veel inzet is daarom gericht op het binden van met name non-gouvernementele organisaties aan de stad. Stroom wil niet voorbijgaan aan dit uiterst onderscheidende en prominente, maar vanuit een bepaalde optiek ook problematische, facet van de stad. Want hoe verhoudt die immateriële stad die voornamelijk bekend is via de media ('Den Haag' heeft Milosevic vermoord' kopten Servische kranten onlangs; 'Den Haag' buigt zich over het fileprobleem) zich tot de fysieke stad Den Haag en zijn burgers? Wat zijn de consequenties van de aanwezigheid van talrijke risicoperceelen voor de inrichting van de openbare ruimte in de stad? Hoe verbindt Den Haag zich met het idealistisch en intellectueel potentieel van 'Den Haag'?

Naar aanleiding van het werk 'Visitor', een reeks van 166 tekeningen die Ivan Grubanov had gemaakt vanaf de publieke tribune in het Joegoslavië Tribunaal gedurende het proces tegen Slobodan Milosevic, had Stroom de Servische kunstenaar uitgenodigd voor een solotentoonstelling. Naast 'Visitor' werden nog twee kunstwerken tentoongesteld. Enkele overkoepelende thema's waren de wankelende betekenis van de fysieke plaats waar geschiedenis wordt gemaakt (Belgrado, maar ook Den Haag) en de relatie tussen formele geschiedschrijving en persoonlijke verhalen.

Vanaf de publieke tribune tekende de kunstenaar in het geheim wat zich in de rechtszaal afspeelde. (...) Juist de combinatie van ver doorgevoerde afstandelijkheid en eigen betrokkenheid geeft de Visitor-serie zo'n lading. [NRC HANDELSBLAD, 24 SEPTEMBER 2005]

Ofschoon in het algemeen de eerste overweging bij de selectie van een kunstenaar gebaseerd is op de kwaliteit en de urgentie van diens werk, zijn er altijd nadere, zwaarwegende belangen. De tentoonstelling van Grubanov stond dan ook niet op zichzelf. Stroom publiceerde een supplement bij een bestaande catalogus over het werk 'Visitor'. Hierin werd de relatie van het werk met het Joegoslavië Tribunaal en de stad Den Haag belicht.

Enerzijds is Grubanovs serie een uniek historisch document, anderzijds een subjectief verslag. [HET FINANCIËLE DAGBLAD, 14 JANUARI 2006]

Daarnaast vormde de tentoonstelling de achtergrond voor een discussieavond over 'The Hague World Forum', de nieuwe naam van het terrein waarop niet alleen het Joegoslavië Tribunaal zich bevindt, maar waar ook Europol zich binnenkort vestigt. Het werk van Grubanov hebben wij opgevat als kader om over enkele actuele aspecten van Den Haag te denken, zoals de status van internationale instellingen, het adagium 'stad van recht en vrede' en de relatie tussen veiligheid en openbaarheid.

ZIE OOK PAGINA 11

De strekking van dit soort onderwerpen reikt tot buiten de kunstwereld. Ze zijn relevant voor publieksgroepen uit andere maatschappelijke sectoren. Daarom heeft Stroom voor deze tentoonstelling zijn communicatiemiddelen met name gericht op instellingen als het *Institute for Social Studies, The Hague International Model United Nations*, en organisaties op het gebied van politieke geschiedenis, rechtspraak, vrede, maar ook beleidsambtenaren, stedenbouwkundigen, etc. Niet zonder reden was er zeer veel pers aandacht voor de tentoonstelling, met name van buiten de kunstsector zoals in *NRC Handelsblad*, het jongerenprogramma 'MoveYourAss' van omroep Llink, het tijdschrift *Vrij Nederland* en het levensbeschouwelijke katern van dagblad *Trouw*.

Nieuw subsidiestelsel *Subsidies 2006*

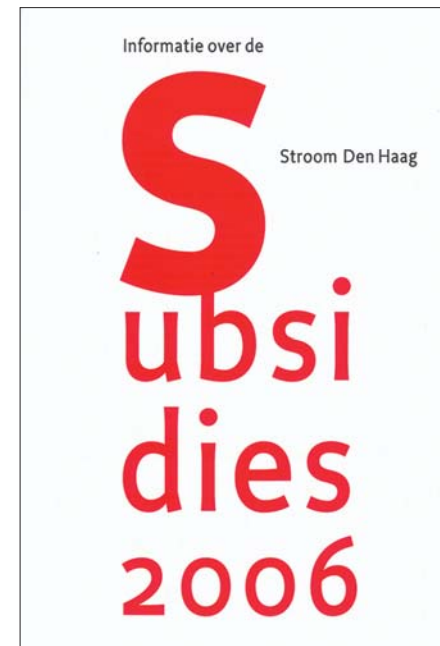
Het subsidiestelsel van Stroom heeft zich voortdurend zo adequaat mogelijk aangepast aan de ontwikkelingen in het kunstenveld. Niettemin heeft het door de jaren heen het karakter behouden van een sociaal gemotiveerde regeling. Er werd een breed spectrum aan kunstenaars bediend. De middelen per kunstenaar waren beperkt. De eisen aan verslaglegging en verantwoording werden soepel gehanteerd.

Naar aanleiding van de eigen bevindingen, overleg met kunstenaars en suggesties door de Gemeente Den Haag (zoals geformuleerd in *De wereld vangen – Meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur 2005-2008*) verrichtte Stroom in 2005 voorbereidingen en afrondende werkzaamheden voor het nieuwe subsidiestelsel dat per 1 januari 2006 in werking trad. De nieuwe subsidieregeling (gepubliceerd in de brochure *Subsidies 2006*) gaat uit van de sterke aspecten en het grote potentieel van de Haagse kunstwereld, en kent twee hoofdmotieven. Allereerst het versterken van het Haagse kunstklimaat, met name middels het stimuleren van verdieping, van internationale uitwisseling en het binden van academie-verlaters aan de stad; ten tweede het vergroten van de zichtbaarheid van Haagse kunst en kunstenaars. Het stelsel is gedifferentieerd ten opzichte van het vorige: er zijn meer specifieke mogelijkheden, scherper geformuleerde criteria en er wordt explicieter verantwoording verlangd. Stroom subsidieert in de toekomst onder meer onderzoek en ontwikkeling, uitwisselingsprojecten en publicaties, maar kent ook hoog geprofileerde (en dus selectief gehonoreerde) subsidies toe als *Invest* (voor jonge kunstenaars) en *Premium* (voor eminente kunstenaars ter verdieping van hun werk).

⁷We, de Haagse verenigingen, hebben een zeer goed contact met Stroom, (...) [Verder moet ik toch, red.] erkennen dat we ondanks veel gedoe eigenlijk een heel goed Centrum voor Beeldende Kunst in Den Haag hebben. En dat we er best trots op mogen zijn. (BBK KRANT, 15 MEI 2005)

We hebben hoge verwachtingen van het nieuwe stelsel en hopen dat er een kwaliteitsimpuls van uit zal gaan en dat het een aanzet zal zijn tot betere profilering van Haagse kunstenaars en het Haagse kunstklimaat. De eerste reacties uit het veld zijn positief. Nadat het stelsel 4 jaar zal hebben gefunctioneerd wordt een resultaatmeting verricht.

Arno van Roosmalen
directeur Stroom Den Haag

ZIE OOK PAGINA 16 EV

Het programma *Tentoonstellingen en Presentaties* is, vooruitlopend op de situatie in 2006, niet naar locatie of afdeling opgesplitst. Tot nu toe werden de tentoonstellingen in de Stroomdependance aan de Toussaintkade georganiseerd door het *Bureau Bijzondere Projecten* en, in een enkel geval, door het *Servicebureau*. Belangrijker dan het feit dat beide met ingang van 2006 zijn opgegaan in de afdeling *Subsidies, Documentatie & Ateliers (SD&A)*, ligt aan de huidige aanpak een inhoudelijke motivatie ten grondslag. Namelijk de gedachte dat de twee tentoonstellingsruimten op basis van hun specifieke kwaliteiten zullen worden geprogrammeerd, waarbij de Toussaintkade vooral het karakter van een 'projectruimte' krijgt waar Haagse, maar ook (inter)nationale kunstenaars de ruimte krijgen om te experimenteren. De ruimte aan de Hogewal heeft een wat representatiever karakter, en is dus meer geschikt voor afgeronde tentoonstellingen. Bovendien hebben beide ruimtes een duidelijk verschillende visualiteit.

Terugblikkend op 2005 vanuit het besef dat dit jaar in het teken stond van het onderzoek naar de (on)mogelijkheden van de nieuwe ruimte en van een aftastende beweging naar nieuw beleid, is het niet zo zinvol om begrippen als geslaagd/niet geslaagd te hanteren ten aanzien van afzonderlijke programmaonderdelen. Het is beter te spreken van het geleidelijk aanscherpen van een inhoudelijk kader. Hierin zijn belangrijke stappen gezet met de manifestatie 'Binck! Blik op de Binckhorst', de tentoonstelling van Ivan Grubanov, de ontwikkeling van de reeks Tafelgesprekken en de start van 'PITCH!'. Ook het voortdurende experiment met de inhoudelijke inrichting van de entreeruimte (onder de noemer 'InLoop EnTry') moet in dat kader genoemd worden.

Voor 2006 streeft Stroom naar een samenhangend programma dat, gevoed door verschillende disciplines, gebruik maakt van verschillende locaties en 'formats' op basis van inhoudelijke overwegingen.

In het hierna volgende overzicht zijn dus onderdelen opgenomen die in overzichten van voorgaande jaren gerangschikt waren onder *Servicebureau, Bureau Bijzondere Projecten, Bureau Kunst in de Openbare Ruimte* en *Bureau Architectuur*. Deze zijn vanzelfsprekend uit de bijbehorende budgetten gefinancierd.

Something Old Something New

Dit samenstel van tentoonstellingen markeerde de opening van het nieuwe pand van Stroom en het afscheid van directeur Lily van Ginneken:

- Wim Cuyvers (HOGEWAL, TM 12 MAART);
- Carl Andre (HOGEWAL, TM 12 FEBRUARI);
- Nicoline van Harskamp (TOUSSAINTKADE, TM 13 FEBRUARI),
- Stand van Zaken (VOORMALIG STROOMPAND AAN HET SPUI, TM 13 FEBRUARI)

Rayke Verhoeven *Bougainville en De Uitgewaaierde Film* (11 MAART TM 7 APRIL)

In de wereld van filmmaakster Rayke Verhoeven (1964) staat niets op zichzelf. De wording van de door haar gemaakte film 'Bougainville', is sterk bepaald door mensen voor én achter de camera. Zo ontstond rond het project een eigenwijze familie en werd het individuele werk van deze mensen onlosmakelijk verbonden met de film. Aan de Toussaintkade werd 'Bougainville' dan ook getoond als deel van de 'uitgewaaierde film' met onder meer films, installaties en foto's van Miriam Kruishoop, Marieke van der Lippe, Han Hoezen, Iris Dijke, Maureen Prins en Esther van Waalwijk.

Wendelien van Oldenborgh *Stadtluft* (24 FEBRUARI TM 23 APRIL)

In de installatie 'Stadtluft' toonde Wendelien van Oldenborgh (1962) verschillende observaties van een klein publiek gebouwtje in Stuttgart. Het is een elegant, villa-achtig toiletgebouwtje dat is toegeëigend door een groepje mensen dat veel op straat verblijft. Door de architectuur en het gebruik ervan kan het bouwwerk ook als Bühne of huiskamer worden opgevat en ontstaat er een wisselwerking van privé en openbaar waarbij de camera medeplichtig is.

Op 23 maart verzorgde Wendelien van Oldenborgh samen met architectuurhistoricus Wouter Vanstiphout (Crimson) de boekpresentatie van 'Stadtluft' (Art3, Valence / Revolver, Frankfurt am Main, 2004). Aansluitend volgde een vertoning van de film *Moi, un Noir* (1958) van Jean Rouch.

In de Tussentijd

(24 FEBRUARI TM 23 APRIL)

Als afronding van de manifestatie 'De Zee, het Strand en de Haven' werden de resultaten van workshops over mobiele stedenbouw gepresenteerd.

Vier architectenbureaus: Geurst & Schulze (Den Haag); N2 architecten (Rotterdam); Venhoevencs (Amsterdam); en RAL2005 (Rotterdam) hadden de Scheveningse Haven als studieveld opgevat. Centraal stond het onderzoek naar tijdelijke structuren in dit 'pauzeland'. Met medewerking van woningbouwvereniging Vestia Den Haag Scheveningen/ Ceres Projecten.

Op 13 april 2005 vond het symposium 'Tij en tijd rond de haven van Scheveningen' plaats.

Zo'n 150 geïnteresseerden trotseerden de aprilbuien om aanwezig te zijn bij het symposium 'In de Tussentijd'. In Stroom Den Haag presenteerden vier architectenbureaus de concepten die zij in een workshop onder dezelfde titel hebben geproduceerd (...). Een kritisch publiek mengde zich in een afwisselend filosofische en praktische discussie.
[WWW.ARCHINED.NL, 20 APRIL 2005]

In september 2005 verscheen de publicatie *In de Tussentijd* als bijlage van *De Blauwe Kamer*, tijdschrift voor landschapsontwikkeling en stedenbouw. Hiermee werd het project (de resultaten, prikkelende plannen en beleidssuggesties) onder de aandacht van een specifiek en vakkundig publiek gebracht. *Tekst en redactie:* Bart Bomas, Jan de Graaf. *Ontwerp:* LUST, Den Haag

Stroom Videoprogramma

Een programma van videofilms waarin de openbare ruimte op een bijzondere manier belicht wordt, zowel in zijn fysieke, sociaal-politieke en mentale hoedanigheid.

The Battle of Orgreave

Jeremy Deller (17 MEI TM 28 MEI)
De Britse kunstenaar Jeremy Deller stelt in de film 'The Battle of Orgreave' (2002) een grote staking van mijnwerkers in 1984 centraal. Deller maakte een reconstructie van de finale, gewelddadige confrontatie met de destijds betrokken mijnwerkers en politiemensen. De documentaire (*regie:* Mike Figgis) van deze 're-enactment' legt de gelaagdheid van het project en de politieke machinaties achter de openbaarheid bloot.

City at Night

Gerard Holthuis (31 MEI TM 4 JUNI)
De film 'City at Night' (2000) is een thriller zonder verhaal en een portret van een stad in de nacht. De kijker maakt een boottocht door de grachten van een (bijna) verlaten Den Haag. Stedelijke landschappen spelen vaker de hoofdrol in films van Gerard Holthuis.

Threshold to the Kingdom

Mark Wallinger (7 JUNI TM 11 JUNI)
'Threshold to the Kingdom' (2000) van de Britse schilder, beeldhouwer en videokunstenaar Mark Wallinger toont vertraagde video-opnames van een aankomsthal op een Londens vliegveld. Op de muziek van Allegri's 'Miserere' passeren de reizigers een meerduidige grensovergang.

Lara Schnitger *My other car is a broom*

(18 JUNI TM 20 AUGUSTUS)

De expositie 'My other car is a broom' van Lara Schnitger (1969, woont en werkt in Los Angeles) was eerder in 2005 te zien bij Magasin 3 Konsthall in Stockholm. Lara Schnitgers werk wordt gekenmerkt door een inventief gebruik van textiel. Met stukken stof weet zij zowel intieme beelden als architecturale installaties te bouwen, waarin ook teksten een belangrijke rol spelen.

Lara Schnitger studeerde van 1987 tot 1991 aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag. In haar eindexamenjaar kreeg zij van Stroom een Aanmoedigingsprijs voor academieverlaters.

'(...) ik vind het wel spannend om de zaal, die een heel andere sfeer en andere maten heeft [dan Stockholm, red.], hier in Den Haag in te richten', [aldus Schnitger] 'Het is overigens heel leuk voor mij om hier even terug te zijn, want ik heb in Den Haag de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten gevolgd en ik heb destijds een aanmoedigingsprijs van Stroom ontvangen.'
(HAAGSCHE COURANT, 29 JUNI 2005)

In de indrukwekkende, nieuwe tentoonstellingsruimte van het Haagse kunstcentrum Stroom is nu een grote expositie van Schnitger met werk uit de afgelopen jaren. (DE VOLKSKRANT, 24 JUNI 2005)

Welcome to Fusedspace Database

(28 AUGUSTUS TM 9 OKTOBER)

De tentoonstelling 'Welcome to Fusedspace Database' was een vervolg op de internetprijsvraag 'Fusedspace' voor nieuwe toepassingen van informatie- en communicatietechnologie in de openbare ruimte. 'Fusedspace' (2003-2004) was een initiatief van: Stroom Den Haag i.s.m. SKOR (Stichting Kunst en Openbare Ruimte), Premisela Stichting voor Nederlandse Vormgeving, en de Informatiewerkplaats Den Haag.

Ondanks het succes van 'Fusedspace' (308 inzendingen van over de hele wereld) heeft deze digitale verzameling van belangwekkende ontwerpen en ideeën via het internet slechts een specifieke publieksgroep bereikt. Om deze reden organiseerde Stroom Den Haag een vervolgpresentatie, gericht op een breder publiek. Alle inzendingen waren toegankelijk gemaakt in een interactieve tentoonstellingsvorm; bezoekers werden uitgenodigd een individueel parcours af te leggen afgestemd op interesse en deskundigheid. De presentatie 'Welcome to Fusedspace Database' werd verzorgd door: Team Science Fiction (Dan Michaelson, Tamara Maletic, Min Choi, Sulki Choi) onder auspiciën van de Jan van Eyck Academie Maastricht.

In het kader van 'Welcome to Fusedspace Database' werden bijeenkomsten georganiseerd die gericht waren op bijzondere doelgroepen: diverse specifieke rondleidingen, workshops voor studenten van de AKI Enschede, lezing ICT deskundige Bert Mulder, seminar 'ICT en stedelijke omgeving', symposium.

Een database aanleggen is een ding – deze op een interessante manier toegankelijk maken is iets anders. Het beeld dat overblijft, is dat Stroom met de Fusedspace Database een enorme rijkdom aan ideeën ontsluit op een interessante en vernieuwende manier. (WWW.ARCHINED.NL, 12 SEPTEMBER 2005)

Mark Handforth

(23 OKTOBER TM 4 DECEMBER)

De Britse kunstenaar Mark Handforth (1969, woont en werkt in Miami) ontleent zijn werk bij voorkeur aan objecten en elementen in de openbare ruimte, zoals lantaarnpalen, verkeersborden of neonverlichting. Soms hanteert hij deze als 'ready-made'; in andere gevallen vervaardigt hij een exacte replica. Altijd is er sprake van een uitgekende vervorming waardoor de waarneming op de proef wordt gesteld. Door de schijnbaar destructieve aard van de ingrepen vertonen Handforth's sculpturen een subversief karakter. Zijn werk refereert aan 'minimal art' en sluit naadloos aan bij een kunstenaar als Carl Andre. De tentoonstelling bij Stroom Den Haag was de eerste presentatie van zijn werk in Nederland en bevatte één bestaand werk en twee grote nieuwe werken.

Handforth werkt graag met de suggestieve kracht van kleur en vorm en de spanning tussen fascinatie en vernietiging, duurzaamheid en vergankelijkheid. Door de manier waarop ze het alledaagse transformeren, zouden ze gezien kunnen worden als driedimensionale beelden in de ruimte, die de indruk van een stedelijke setting transponeren naar een binnenruimte. Handforth zelf noemt zijn museale presentaties zelf dan ook 'landschappen' (...) (METROPOLIS M, NR.5, 2005)

(...) het was Dan Flavin die de tl-balk verhieft tot artistiek expressiemiddel...Meer kunstenaars hebben sindsdien met lichtbronnen gewerkt. Nauman, Turrell en Eliasson bijvoorbeeld. Maar het dichtst bij Flavins werk blijft Mark Handforth (1969) (...) Ook in zijn nieuwste werk, dat nu te zien is in zijn eerste Nederlandse solo bij Stroom, zet hij een indrukwekkende batterij tl-balken in. Een groot verschil tussen Flavin en Handforth is dat de laatste niet terugschrikt voor figuratie (...) Zijn werk in Stroom is een (...) romantisch symbool: een reusachtige ster met drie contourlijnen. (HET FINANCIËLE DAGBLAD, 29 OKTOBER 2005)

Binck! Blik op de Binckhorst

(14 OKTOBER TM 6 NOVEMBER, VOOR VOLLEDIGE informatie zie: *Manifestatie*, pagina 14)

Documentaire tentoonstelling in de Toussaintkade die inzicht verschafte in de geschiedenis van bedrijventerrein de Binckhorst, de huidige kwaliteiten en de toekomstplannen. Met getuigenissen, visies en opinies van mensen uit de wijk en specialisten

ZIE OOK PAGINA 14 EV

(Stand van Zaken 2005)

Jack of Hearts #1

(20 november tm 11 december)

Jack of Hearts #2

(18 DECEMBER 2005 TM 8 JANUARI 2006)

Jack of Hearts #3

(15 JANUARI TM 5 FEBRUARI 2006)

Stand van Zaken is de jaarlijkse presentatie van beeldend kunstenaars die via Stroom Den Haag een individuele subsidie in het kader van de Presentatieregeling ontvingen. De titel 'Jack of Hearts' verwijst naar Jack van Beek die tot voor kort, in zijn hoedanigheid als consulent van het Servicebureau van Stroom, een unieke rol binnen de Haagse kunstwereld vervulde. Op uitnodiging van Stroom heeft Jack van Beek kunstenaars geselecteerd voor de Stand van Zaken 2005. Het werk werd getoond in drie achtereenvolgende tentoonstellingen die openden op respectievelijk 19 november, 17 december en op 14 januari 2006. Deelnemende kunstenaars aan de tentoonstellingen waren: Bas de Boer, Chantur Chandar, Seekee Chung, Marc Claeijs, Barbara Ellison, Mette van Essen, Johan Gustavsson, Marieke Klos, Martijn Koolstra, Rozemarijn Lucassen, Ingrid Mol, Joost Nieuwenburg, Navid Nuur, Sara Nuytemans, Denis Oudendijk, Clara Palli Monguilod, Gemma Tro Andreu en Yvo van der Vat.

Ivan Grubanov

(18 DECEMBER 2005 TM 5 FEBRUARI 2006)

Toen Ivan Grubanov (1976) in 2002 in Nederland arriveerde begon in het *International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia* (ICTY) in Den Haag juist het proces tegen zijn voormalige president, Slobodan Milosevic. Gedurende twee jaar bezocht hij het Joegoslavië Tribunaal. Geconfronteerd met de man en de gebeurtenissen die zijn leven hadden bepaald, zocht hij naar een manier om de intensiteit van deze ervaring vast te leggen. Hij begon te tekenen, in een poging 'to map myself into complex historical situations', zoals hij het zelf beschrijft. Hoe verhoudt de formele geschiedenis zich tot persoonlijke verhalen? Hoeveel individuele 'complicaties' laat het regime van de politieke geschiedschrijving toe?

De wereld volgt het Joegoslavië-Tribunaal als een ingewikkeld juridisch schouwspel, terwijl Ivan Grubanov bij zichzelf te rade is gegaan hoe hij persoonlijk tegenover Milosevic staat. Dat is iets anders (UITPOST, JANUARI 2006)

Met de tentoonstelling bracht Ivan Grubanov de tekeningenserie 'Visitor' terug naar de stad waar deze is ontstaan. Daarnaast werden nog twee werken getoond: *Study of my Father* (2004) en een speciaal voor de tentoonstelling gemaakt videowerk *Beauty of Believing* (2005).

Bij de tentoonstelling verscheen de publicatie *Visitor in Den Haag* waarin het werk *Visitor* in relatie tot het formele, historische protocol van het Joegoslavië Tribunaal wordt gebracht, en de betekenis van het tribunaal voor Den Haag wordt belicht.

Gewapend met een notitieblok om wat aantekeningen te maken ging Grubanov naar Den Haag: 'Ik was al vroeg aanwezig in de rechtszaal. De zaal was nog leeg en ik wachtte. Bij binnenkomst staarde Milosevic me aan. Ik denk dat hij mij probeerde te doorgronden en wilde weten wie ik was. Ik zag er namelijk niet uit als een journalist.' (AD, 22 DECEMBER 2005)

Presentaties in de bibliotheek

In de bibliotheek vinden kleinschalige presentaties plaats ter gelegenheid van het verschijnen van publicaties van kunstenaars, architecten of vormgevers – voornamelijk in de etalage zodat de aandacht voor de betreffende publicatie alsmede voor de bibliotheek versterkt wordt.

De Zee, het Strand en de Haven: afronding kunstprojecten Scheveningen

Kunstwerken van Krijn Giezen, video's van Jan Körbes/Denis Oudendijk, affiches en ansichtkaarten van Annelies Dijkman en een geluidswerk van Esther Polak.

Eric Vreedenburgh/Archipelontwerpers

Naar aanleiding van de publicatie *Luchtgebonden Bouwen* (NAi Uitgevers, Rotterdam 2005) nodigde Stroom de auteur Eric Vreedenburgh uit om een Stroom Travel (23 april), een lezing (11 mei) en een presentatie in de bibliotheek te verzorgen.

Bik van der Pol

Naar aanleiding van de publicatie *With love from the kitchen* (NAi Uitgevers, Rotterdam 2005) over dit kunstenaarsduo. Naar een suggestie van Bik Van der Pol hield de Vlaamse filosoof/architect Wouter Davidts een lezing (29 juni).

Melle Smets • Binck! Blik op de Binckhorst

Ter gelegenheid van het gelijknamige project (voor meer informatie zie: *Manifestatie*) en het *Binck Magazine* dat daarbij werd gepubliceerd (Stroom Den Haag 2005).

Renate Boere • Het onder-gewone

Op 5 november werd het boek *Het onder-gewone – 55 kunstenaars uit Den Haag* publiek gemaakt (Stroom Den Haag 2005). Vormgeefster Renate Boere maakte een presentatie waarin een fragment van de video *Ivan de Spitsboef* (1998) van Marjolijn van der Meij/Arianne Olthaar te zien was.

Peter Bilak • Dot Dot Dot

Dot Dot Dot is een tijdschrift dat wordt uitgegeven door Peter Bilak en Stuart Bailey (Den Haag/New York). De presentatie was ter gelegenheid van de publicatie van deel 11.

Presentaties InLoop/EnTry

De entree ruimte van Stroom Den Haag is opgevat als een ruimtelijk katern met korte rubrieken, signalementen en verwijzingen. In de loop van het jaar vonden onder de rubrieksaanduidingen de volgende presentaties plaats:

Dossier Den Haag

Vitrinepresentaties van Haagse kunstenaars parallel aan hun tentoonstelling elders.
Marcel van Eeden, n.a.v. tentoonstelling Wetering Galerie, Amsterdam
gerlach en koop, n.a.v. presentatie kunstwerk voor Domeinen Hoogeveen in opdracht van de Rijksgebouwendienst
Marisa Polin, n.a.v. tentoonstelling Nederlandse Bank, Amsterdam
Machiel van Soest, n.a.v. tentoonstelling Stadsgalerij Heerlen
André Kruysen, n.a.v. installatie Christus Triumfatorkerk, Den Haag
Harold de Bree, n.a.v. installatie gem, Den Haag
Liv Ragnhild Kjellman, n.a.v. tentoonstelling Expodium, Utrecht

Den Haag in Vorm

Den Haag kent vele eminente vormgevers op allerlei terrein. Om daar enige bekendheid aan te geven presenteert Stroom Haagse vormgevers.
Rudo Hartman
Eugène van Veldhoven
Kai Bernau
Ed Annink
Erik Frenken
Eulogia Fernández Córdoda

Ter plaatse/on the spot

Aandacht voor een gebouw in Den Haag dat, om welke reden dan ook, in de actualiteit staat.
In Situ architecten • gebouw De Grote Pyr, Waldeck Pyrmontkade
Atelier Pro • gebouw van Dirk Roosenburg, Kerkhofflaan
Marcel Breuer • Amerikaanse Ambassade, Korte Voorhout
Tim S. de Boer • (*Terreur en de stad*, afstudeerproject tu Delft) – Amerikaanse Ambassade
Jan Duiker • Derde Ambachtsschool, Zwaardstraat

Stroom in de stad

Om aan de bezoekers van Stroom een idee te geven van onze activiteiten in de openbare ruimte van Den Haag wordt telkens een project belicht.
Sokkelplan • beeld van Michael Jacklin
Sokkelplan • modellen
Herman de Vries • bomemuseum
Wateringse Veld
Fiets & Stal • modellen

Lezingen

Een Eames-lezing door **Max Risselada** (tu Delft) en een selectie Eames-films vormden het informatieve programma over het werk van Charles en Ray Eames, georganiseerd om de sponsors van de Eames stoelen, die voor het Stroom pand zijn aangekocht, te fêteren (27 FEBRUARI).

Als vervolg op de reeks De Bovenkamer, waarbij kunstenaars in de gelegenheid worden gesteld over hun inspiratie en praktijk te vertellen en hun werk te presenteren werden de volgende kunstenaars uitgenodigd: **Channa Boon** (27 APRIL), **Jacqueline Heerema** (25 MEI), **Simone van den Heuvel** (15 JUNI), **Yvo van der Vat** en **Dirk van Lieshout** (16 NOVEMBER).

Onder de noemer 'PITCH!' startte Stroom een reeks presentatie-avonden voor nieuwe bureaus, beginnende architecten en ontwerpers in Den Haag: **Ido de Boer**, **Sebastian Hermans** en **Tim de Boer** (26 OKTOBER); **DUS architecten** en **Ruben Bus** (30 november).

Informatiebijeenkomst voor Haagse kunstenaars over *Nieuw Subsidiebeleid* Stroom (29 JUNI)

Lezingen **Joes Koppers/Susann Lekas**, **Thomas Lomme** en **Jouke Kleerebezem** in het kader van 'Welcome to Fusedspace Database' (14 SEPTEMBER)

Symposium in samenwerking met Jan van Eyck Academie Maastricht in het kader van 'Welcome to Fusedspace Database' (28 SEPTEMBER)

Symposium over de toekomst van *de Binckhorst* (13 OKTOBER, zie ook *Manifestatie* hiernaast)

ICT en de stedelijke omgeving, met Maarten Schmitt, stadsstedenbouwer Den Haag, en Bert Mulder, deskundige informatietechnologie (14 DECEMBER)

Tafelgesprekken

In 2005 is Stroom gestart met zogenaamde Tafelgesprekken, maandelijkse bijeenkomsten die het midden houden tussen een openbare discussie en een besloten werkgroepvergadering. Pregnante kwesties in de Haagse kunstwereld of issues die voor Stroom beleidsmatig van belang zijn bepalen de onderwerpen. De Tafelgesprekken worden gestructureerd als een diner. Ze zijn intiem, aange-naam en informeel. Het doel is driedelig, namelijk het creëren en onderhouden van netwerken, ideevorming en informatie uitwisseling, het kweken van betrokkenheid en versterken van draagvlak. Er zijn drie 'categorieën' deelnemers: betrokkenen en specialisten uit Den Haag, idem van buiten Den Haag, en medewerkers van Stroom.

De volgende onderwerpen kwamen aan de orde: *Evaluatie individuele subsidies* (7 FEBRUARI), *Het internationale binnen het lokale* (7 MAART), *Evaluatie Haags Werk* (2 MEI), *Evaluatie Haagse Rondgang* (5 SEPTEMBER), *Nieuwe media en openbare ruimte* (3 OKTOBER), *Balkan* (7 NOVEMBER), *Kunst en economie* (6 DECEMBER)

Ontvangsten

Haags Architectuur Café (HaHA) i.h.k.v. het programma 'Pas Klaar', een reeks bezoeken aan opgeleverde panden (18 JANUARI)

Hogeschool Rotterdam, oriëntatiebezoek studenten (15 FEBRUARI)

Burgemeester Deetman, nieuwjaarsborrel voor hofhouding, internationale organisaties en corps diplomatique (17 MAART)

Staatssecretaris ocw Medy van der Laan/wethouder Financiën en Cultuur Else van Dijk-Staats, ondertekening bestuursconvenant Kunstenplanperiode 2005-2008 (5 APRIL)

Presentatie nieuw architectuurmagazine DAX (18 MEI)

Architectuurcentrum Gebouw F uit Breda (29 AUGUSTUS)

TU Eindhoven, studenten design (30 AUGUSTUS)

KABK Den Haag, studenten fotografie (31 AUGUSTUS)

KABK Den Haag, studenten beeldende kunst (31 AUGUSTUS)

Berlage Stichting, uitreiking Berlage Vlag (14 SEPTEMBER)

Presentatie van de publicatie *het onder-gewone – 55 kunstenaars uit Den Haag* door wethouder Else van Dijk-Staats (5 NOVEMBER)

Groepsexkursie op initiatief van verzamelaar Arno Lampe i.v.m.

Sokkelplan Stroom (13 DECEMBER)

Manifestatie

Binck! Blik op de Binckhorst

In het najaar van 2005 richtte Stroom de blik op de Binckhorst, het Haagse bedrijventerrein dat talloze onvermoede functies herbergt, een vat vol wetenswaardigheden, een optelsom van markante geschiedenissen, ofwel de frisse rafelrand van de ongeplande stad. Herstructurering van dit 'best bewaarde geheim van Den Haag' is onvermijdelijk. Bedrijven en gemeente zijn het er over eens dat functiemenging noodzakelijk is. Maar hoe verhoudt zich dit tot regelgeving en (milieu)wetgeving? Is een 'creative city' maakbaar? Op initiatief van kunstenaar Melle Smets werden op de drukbezochte publieksdag (17 SEPTEMBER) de verborgen kwaliteiten van de Binckhorst zichtbaar gemaakt. De Binckhorst was op die dag omgetoverd tot een pretpark vol attracties; met excursies per treintje, fiets, boot en te voet, aan de hand van een kaart of met gidsen als Melle Smets (*kunstenaar*), Jan Brouwer (*architect*), Willem Marijs (*kunstenaar*), Louis Kanne-worff (*energie-deskundige*). Sebas Veldhuisen en Job Nieman (*genep architectuur & product ontwikkeling*) stelden een presentatie samen in de Caballero-fabriek die het resultaat was van een eerder gehouden workshop met studenten van KABK en TU Delft. Een van de hoogtepunten die voor veel hilariteit zorgde was de autorally met als premie bij aankomst een wasbeurt door twee sexy babes.

Magazine

Hagenaars werden tot deelname opgeroepen door de speciale bijlage in de Stadskrant. Bij de manifestatie verscheen ook het *Binck Magazine* onder redactie van Tijs van den Boomen en Cassandra Wilkins. Deze eenmalige 'glossy' was gratis verkrijgbaar. Mede door de vele publiciteit vond de totale oplage binnen enkele weken zijn bestemming bij belangstellenden en professionals in Den Haag en ver daarbuiten.

Tentoonstelling

Na de publieksmanifestatie volgde nog een documentaire tentoonstelling (14 OKTOBER TM 6 NOVEMBER) in de Toussaintkade die inzicht verschaftte in de geschiedenis van het gebied, de huidige kwaliteiten en de toekomstplannen. Met getuigenissen, visies en opinies van mensen uit de wijk en specialisten onder wie stadsstedenbouwer Maarten Schmitt, directeur van woningbouwcorporatie Haag Wonen Annius Hoornstra en Vlaams bouwmeester Marcel Smets. Inrichting: Jan Körbes/Denis Oudendijk, *regie videodocumentaires*: Job Nieman/Sebas Veldhuisen, *foto's*: Illah van Oijen.

Symposium

Op 13 oktober werd een drukbezocht symposium over dit onderwerp gehouden o.l.v. Wouter Vanstiphout met belanghebbenden Martijn Bakker (RABO-vastgoed), Cees Herweijer (Bedrijvenvereniging), Annius Hoornstra (Haag Wonen), Ted Zwietering (Haags Ontwikkelings Bedrijf), Melle Smets (beeldend kunstenaar), Sebas Veldhuisen (architect), Rients Dijkstra (Maxwan architecture and urbanism), Marijn van der Wagt (Ruimtelijk Planbureau) en Tijs van den Boomen (NRC Handelsblad)

Op 17 september werd door Stroom Den Haag een dag georganiseerd (...) waarop de Binckhorst werd gepresenteerd (...). Bijzondere accenten gaven deze dag voor velen een verrassend beeld van het industrieterrein dat nog veel interessants te bieden heeft. Hopelijk zal hiervan ook het nodige behouden blijven. Stroom heeft in ieder geval de waarde van het gebied en haar bebouwing laten zien.
(HAAGVAARDER 47)

SUBSIDIES, DOCUMENTATIE & ATELIERS (VH. SERVICEBUREAU)

In de loop van 2005 is het zogenaamde *Servicebureau* omgedoopt tot de afdeling *Subsidies, Documentatie & Ateliers*. Deze benaming is terzake en beantwoordt aan de wens om een geïntegreerd beleid te ontwikkelen vanuit de deeltaken subsidieverstrekking, documentatie-beheer en atelierbemiddeling. De werkzaamheden zijn weliswaar niet fundamenteel veranderd, maar we hopen dat we de samenhang kunnen vergroten en diverse beleidsaspecten van de afdeling kunnen laten aansluiten op het algemene beleid van Stroom.

De afdeling Subsidies, Documentatie & Ateliers (SD&A) voert het voorwaardenscheppend beleid uit voor Haagse professioneel werkzame kunstenaars door middel van subsidieregelingen, adviezen en atelierbeleid. De hieronder vermelde *Presentatieregeling Individuele Subsidies (PRIS)*, de *Aankoopsubsidie* en de *Tentoonstellings- en Documentatiesubsidie* zijn per 1 januari 2006 met de invoering van het nieuwe subsidiestelsel, *Subsidies 2006*, komen te vervallen, resp. vervangen.

Vanuit de overweging dat het subsidie-instrument kwaliteit zou moeten stimuleren en (derhalve) een meer onderscheidend karakter zou moeten hebben, is besloten om de PRIS-regeling te vervangen door enkele meer geprofileerde en gespecialiseerde subsidies. In een bijgestelde vorm zijn de *Tentoonstellings- en Documentatiesubsidie* als onderdeel van de zogenaamde SPOT-subsidies opgenomen in de nieuwe regeling. De aanspraak op *Aankoopsubsidie* bleef, ondanks inspanningen vanuit Stroom, al jaren enigszins onder de maat. Het is dan ook gerechtvaardigd te concluderen dat aan deze regeling geen hoge prioriteit toegekend moet worden.

Toetsing

Haagse kunstenaars die als professioneel zijn getoetst, kunnen een beroep doen op de subsidieregelingen voor beeldend kunstenaars en op atelierbemiddeling.

De Commissie Toetsing Beroepsmatigheid Beeldend Kunstenaars (ingesteld in 1992) komt 2 x per jaar bijeen om degenen die zich nieuw bij Stroom hebben ingeschreven op professionaliteit te toetsen en na vijf jaar te hertoetsen. Zij doet dit aan de hand van de ingediende documentatie en informatie. Zij die geen erkenning kregen, kunnen op eigen verzoek na een jaar opnieuw worden getoetst. De erkenning geldt voor 5 jaar, voor academieverlaters 3 jaar. Toetsingscriteria worden gewogen in onderlinge samenhang: vakmanschap, marktgerichte en publieke activiteiten, erkenning van het kunstenaarschap (exposities, recensies, aankopen, opdrachten, subsidies), kwaliteit en zeggingskracht van het werk.

Per 31 december 2005 stonden 887 beroepsmatig erkende kunstenaars ingeschreven; een toename van 23 in vergelijking met 2004.

Leeftijd	Aantal
20-30 jaar	103 (12%)
31-40 jaar	234 (26%)
41-50 jaar	216 (24%)
51-60 jaar	189 (21%)
61-65 jaar	86 (10%)
66 jaar en ouder	59 (7%)
Totaal	887 (100%)

De oorzaak van het lage aandeel van de jongste leeftijdscategorie in het totaal moet nog onderzocht worden. Het is echter van cruciaal belang dat Stroom aansluiting houdt bij de jongste generatie kunstenaars en vice versa. Onze beleidsmatige conclusie is dan ook dat deze groep extra aandacht behoeft. Stroom verricht daarom extra inspanningen om

meer betrokkenheid te kweken bij studenten KABK en academieverlaters (bemiddeling, atelierbezoeken, lezingen door buitenlandse kunstenaars, ontvangsten, informatiebijeenkomsten).

De Toetsingscommissie kwam in juli en november 2005 bijeen voor hertoetsing en toetsing van nieuwe aanmeldingen.

- 343 kunstenaars werden beoordeeld op professionaliteit
- 313 van hen werden erkend (van wie 56 academieverlaters)
- 30 werden niet erkend
- 75 kunstenaars konden wegens ontbrekende informatie/documentatie niet beoordeeld worden op professionaliteit

Presentatieregeling Individuele Subsidies

Alle professioneel erkende Haagse kunstenaars kunnen een beroep doen op de *Presentatieregeling Individuele Subsidies*, mits hun (bruto)inkomen van het voorafgaande kalenderjaar na aftrek van de werkelijk gemaakte beroepskosten lager is dan € 15.500. Het beschikbare budget bedraagt € 410.000. De regeling maakt het mogelijk een subsidieaanvraag van € 2.500 in te dienen voor:

- een plan voor continuering van de huidige werkzaamheden;
- materiaalonderzoek, een studiereis of een concrete activiteit in relatie tot de beroepsuitoefening;
- de organisatie van een kunstenaars-initiatief.

Voor de uitvoering van de Presentatieregeling Individuele Subsidies 2005 werden 264 aanvragen ingediend. De commissie kwam 11 x bijeen om ze te beoordelen.

- 144 aanvragen werden positief beoordeeld;
- 116 aanvragen werden afgewezen;
- 3 aanvragen werden niet beoordeeld vanwege een hoger inkomen dan de voor deze regeling geldende inkomensgrens

- 4 aanvragen werden niet beoordeeld wegens het ontbreken van relevante informatie/documentatie;
- 1 aanvraag werd op eigen verzoek ingetrokken.

Met bovenstaande subsidietoekenningen plus de realisatie van de tentoonstelling 'Jack of Hearts (Stand van Zaken 2005)', een selectie uit de toekenningen, was een bedrag gemoeid van € 360.000.

Tentoonstellings- en Documentatiesubsidie

Haagse professioneel erkende kunstenaars kunnen een Tentoonstellings-subsidie aanvragen als zij in of buiten Den Haag exposeren in een erkende expositieruimte. Op deze bijdrage in de organisatiekosten kan ook een beroep worden gedaan bij groepstentoonstellingen. Het is tevens mogelijk een Documentatiesubsidie aan te vragen als bijdrage in de kosten voor documentatiemateriaal. Als jaarmaximum voor beide regelingen samen, geldt per kunstenaar een maximum van € 500. In geval van een expositie in het buitenland wordt dit maximum € 725 per jaar. Voor de uitvoering van de Tentoonstellings- en Documentatiesubsidie was respectievelijk € 100.000 en € 50.000 beschikbaar.

- 284 kunstenaars dienden in totaal 285 aanvragen in voor subsidie voor (solo)tentoonstellingen (150) en/of documentatiemateriaal (135);
- Van 285 toekenningen zijn uiteindelijk 256 subsidies vastgesteld. Dit heeft te maken met het niet doorgaan van tentoonstellingen, het niet realiseren van documentatie of een te hoog bedrag aan verkopen;
- Voorts werden 29 aanvragen voor groepstentoonstellingen gehonoreerd;
- Van de 162 tentoonstellingen die plaatsvonden, waren er 75 in Den Haag, 34 in de rest van Nederland (waarvan 12 in grote steden), 42 in Europa en 11 in de rest van de wereld.

Aankoopsubsidie

Wanneer particulieren tijdens een tentoonstelling in een galerie (aangesloten bij de Kunstkoopregeling van de Mondriaan Stichting, in Den Haag of elders in Nederland) werk van als beroepsmatig erkende Haagse kunstenaars aankopen, is het mogelijk bij Stroom een beroep te doen op de *Aankoopsubsidie*. De bedoeling van deze regeling is om de verkoop van het werk van hedendaagse Haagse kunstenaars te bevorderen. Bij aankoop tijdens een tentoonstelling in een officieel erkende galerie wordt aan particulieren een subsidie van 15 % verstrekt tot maximaal € 138. Het beschikbare budget voor het verlenen van Aankoopsubsidies aan Haagse galeriers was € 40.000. 11 Haagse galeriers maakten van deze subsidieregeling gebruik voor een totaalbedrag van € 36.396. Het beschikbare budget voor het verlenen van Aankoopsubsidies aan niet-Haagse galeriers bedroeg € 20.000. Er is 5 maal gebruik gemaakt van deze regeling voor een totaalbedrag van € 6.360,-. In beide gevallen was er sprake van een onderschrijding van het beschikbare budget.

Bezwaar- en beroepsprocedure

Er is een Bezwaar- en Beroepsprocedure mogelijk in verband met de uitvoering van de Presentatieregeling Individuele Subsidies, de Tentoonstellings- en Documentatiesubsidie en de Aankoopsubsidie. Tegen een beslissing met betrekking tot een subsidieaanvraag kunnen kunstenaars een bezwaarschrift indienen bij de Bezwaarschriftencommissie, die bestaat uit 3 bestuursleden en een onafhankelijke voorzitter. Wanneer een bezwaarschrift ongegrond is verklaard, is beroep mogelijk bij de Arrondissementsrechtbank. Hoger beroep kan worden aangetekend bij de Raad van State, afdeling Bestuursrechtspraak. Bezwaarschriften werden dit jaar niet ingediend, daarom kwam er geen Bezwaarschriftencommissie bijeen.

Documentatiebestand

Stroom onderhoudt al vele jaren een uitgebreid documentatiebestand van Haagse beeldend kunstenaars die door Stroom erkend zijn, zowel op papier in mappen als virtueel op internet. Het documentatiebestand bij Stroom wordt regelmatig geraadpleegd door de medewerkers en adviseurs van Stroom in het geval van subsidieaanvragen en te verstrekken opdrachten; door potentiële opdrachtgevers, tentoonstellingsmakers en galeriehouders; door publiek en kunstenaars die om diverse redenen het bestand inzien (groepstentoonstellingen, informatie over een specifieke kunstenaar, atelieradres et cetera).

Het 'papier documentatiebestand' bestaat uit honderden alfabetisch gerangschikte A4 mappen met in iedere map minimaal 10 documentatiefoto's van het werk, een c.v. van de kunstenaar en een beschrijving van het werk en is na afspraak bij Stroom in te zien.

De documentatie online is te raadplegen via de website van Stroom (www.stroom.nl), of via de websites www.haagsekunstenaars.nl of www.kunstenaars.nu. Er kan op verschillende manieren naar kunstenaars worden gezocht, o.a. op naam, discipline, thema en materiaaltrefwoorden. Verder is geavanceerd zoeken mogelijk naar kunstenaars die vrij of in opdracht werken, groot of klein werk maken, et cetera.

Atelierbeleid

Ofschoon het totale atelierbestand in Den Haag gestaag oploopt – er zijn nu 283 permanente ateliers, 138 tijdelijke plekken en 63 atelierwoningen (in 2004 resp. 265, 121 en 60) – is er onder de Haagse kunstenaars onverminderd behoefte aan passende ruimte. Via overleggen en persoonlijke contacten houdt de consulent atelierbeleid zich op de hoogte van de wensen en eisen, en vertaalt dit in beleid. Er is met name vraag naar atelierwoningen. Daarop heeft Stroom zich in de afgelopen periode nadrukkelijk gericht. Daarom is het niet verwonderlijk dat de 12 door Stroom gesubsidieerde atelierwoningen die de Haagse Vereniging van 1854 in 2005 overde allemaal verhuurd zijn.

Voorts is het voor het Haagse kunstklimaat van groot belang dat de kunstenaars behalve over woonruimte ook de beschikking krijgen over panden die ze een laboratoriumfunctie of een ontmoetingsfunctie kunnen geven of waar ze de mogelijkheid hebben werk te presenteren. De realisatie hiervan is een doorlopend punt van aandacht in het overleg tussen het platform Broedplaatsen, diverse kunstenaarsinitiatieven, de gemeente Den Haag en Stroom Den Haag over het ontwikkelen van een algemeen broedplaatsenbeleid.

Het is belangrijk dat initiatieven vanuit het kunstenveld gefaciliteerd worden. In dit verband mag zeker niet onvermeld blijven dat Stroom in 2005 vier panden in beheer heeft genomen. Deze worden door organisaties en groepen niet alleen als werkruimte, maar ook als presentatieruimte gebruikt. Daardoor vormen ze een waardevolle bijdrage aan het kunstklimaat van de stad.

- Laan van Meerdervoort 211, een voormalig politiebureau, is in gebruik bij Stichting Luxus

- Prinsegracht 8 wordt gebruikt door pas afgestudeerde kunstenaars die diverse culturele activiteiten organiseren, zoals multidisciplinaire festivals en een galerie (King Kong) beheren
- Het Johannahuis; via de Wassenaarse Bouwstichting zijn 9 units in dit voormalige seniorencomplex in gebruik gegeven aan kunstenaars
- Raamstraat 28, het voormalige Schak gebouw, is in gebruik bij de Stichting Kunskracht die meerdere culturele activiteiten organiseert

In 2005 werd door Stroom 92 keer bemiddeld bij het toewijzen van ateliers; 23 kunstenaars kregen een permanent atelier en 69 kunstenaars/studenten van de KABK vonden een tijdelijke woonwerkruimte.

Als gevolg van de herinrichting van de woonwijk Transvaal, komen – nog bewoonbare – huizen leeg te staan als de bewoners elders huisvesting hebben gevonden. Voordat deze huizen definitief gesloopt gaan worden, zijn ze voor een half jaar of langer te huur tegen een gering bedrag. In samenwerking met woningbouwcorporaties Staedion en Haag Wonen werden in Transvaal 92 sloopwoningen via Stroom om niet verhuurd.

De wachtlijst telde 242 ingeschrevenen, waarvan 95 positieverbeteraars.

Subsidies Atelierbeleid

- Lange Beestenmarkt 99, een atelier (140 m²)
- Goudenregenstraat 80, een atelierwoning (90 m²)

2005 was het laatste jaar dat het *Bureau Bijzondere Projecten* als afzonderlijke afdeling bestond. Met ingang van 2006 zijn de taken ondergebracht bij de nieuwe afdeling SD&A (de subsidies) of vallen onder directe verantwoordelijkheid van de directie (namelijk de tentoonstellingen Toussaintkade, lezingen, Aanmoedigingsprijs en Ouborg Prijs). De *Subsidies Bijzondere Projecten* zijn als zodanig per 1 januari 2006 opgehouden te bestaan. In het nieuwe subsidiestelsel dat per 2006 van kracht is, zijn enkele subsidies 'naar de geest' van de *Bijzondere Projecten* opgenomen, zoals PRO Kunstprojecten en PRO Onderzoek en Ontwikkeling.

In het algemeen kan geconcludeerd worden dat de subsidies *Ondersteunde Projecten* de zichtbaarheid van de Haagse beeldende kunst in en vooral ook buiten Den Haag hebben vergroot. Bovendien is er een sterke stimulans uitgegaan ten aanzien van interdisciplinaire projecten.

De uitzonderlijke keuze voor Ben van Os als winnaar van de Ouborg Prijs is een ondubbelzinnig pleidooi om beeldende kunst als een zienswijze en een benaderingswijze op te vatten die verder strekt dan de traditionele begrenzing van de discipline. De grote publieke belangstelling voor de tentoonstelling van Ben van Os in het Gemeentemuseum en de persaandacht onderstreepten het belang van deze kunstenaar.

Om uiting te geven aan het belang dat Stroom aan de jongste generatie kunstenaars hecht, werd de Aanmoedigingsprijs in het afgelopen jaar voor het eerst publiekelijk, namelijk tijdens de diploma-uitreiking van de KABK, uitgereikt. Bovendien werd een van de winnaars, grafisch vormgever Kai Bernau, aansluitend uitgenodigd voor een kleine presentatie bij Stroom en kreeg hij de opdracht de publicatie bij de tentoonstelling van Ivan Grubanov te ontwerpen.

Met de subsidies *Bijzondere Projecten* is een gedegen aanzet gegeven tot datgene wat met het nieuwe subsidiestelsel wordt beoogd.

4.1 Subsidies Bijzondere Projecten

De werkgroep Bijzondere Projecten beoordeelde in 2005 in totaal 61 aanvragen. Daarvan werden 22 subsidies toegekend aan:

- **Jeroen van der Linde en Carmen Hutting** • reis Tokyo/modeontwerpwedstrijd
- **Ramon Ottenhof** • videoproject Inge Janse (m.m.v. **André Bijma**)
- **Vrije Academie** • Studium Generale programma 'Tracks of Inner Engagement'
- **Stichting <>tag** • Maxalot Wallpaper Project
- **Eelco van der Lingen** • onderzoek lenticulairen
- **Stichting snap/Topp & Dubio** • project 'HERZIEN-DE VERPLAATSBARE TAFEL'
- **Jeroen Nooter en Sara Nuytemans** • werkreis Special Mission to Mongolia
- **Stichting De Bende van Boven** • multidisciplinair theaterproject 'Vermoorde (on)schuld' in Villa Ockenburg
- **V2 Publishing** • monografie Dick Raaijmakers
- **Simone van den Heuvel** • twee 'pilot' installaties in de openbare ruimte
- **Stichting Polderlicht** • licht- en geluidskunstmanifestatie Polderlicht, Amsterdam (editie 2005)
- **GalerieWest** • deelname aan kunstbeurs Preview Berlijn
- **Bob Lens** • werkreis in kader van Rencontre-project op de Vrije Academie, Den Haag
- **André Kruijssen** • ruimtelijk werk in Christus Triumfatorkerk, Den Haag
- **Bob Lens** • organisatie Rencontre van cARTed op de Vrije Academie, Den Haag
- **Erik Jutten** • Hotel Relais voor het GEM, Den Haag
- **Kunstenaarsinitiatief 1646** • programma voor festival 'Today's Art', Den Haag

- **Stichting <tag>** • tentoonstelling met werk van Antistrot, FAMC en Dennis Tyfus
- **Stichting Filmstad** • PEK video/film festival, Den Haag
- **Battal Kurt** • filmproject Turkije
- **Stichting snap/Topp & Dubio** • project 'Terug naar Af/ Back to Nothing'
- **David Flipse en Andries Micke** • project 'Antichambre'

Ouborg Prijs 2005 voor Ben van Os
De Ouborg Prijs is de tweejaarlijkse stadsprijs van Den Haag voor een Haagse kunstenaar met een oeuvre dat lokaal en nationaal van belang is. De prijs, genoemd naar de Haagse kunstenaar Pieter Ouborg (1893-1956), bestaat uit een geldbedrag, een tentoonstelling in het Gemeentemuseum Den Haag en een publicatie verzorgd door Stroom.

Op 29 oktober ontving Ben van Os (1944) in het Gemeentemuseum Den Haag de Ouborg Prijs 2005 uit handen van Else van Dijk-Staats, wethouder van Financiën en Cultuur.

Ruim 20 jaar deed hij de art direction voor meer dan 50 speelfilms en bouwde daarmee een internationale carrière op. Furore maakte hij toen hij, samen met Jan Roelfs, werd betrokken bij de experimentele films van de Engelse regisseur Peter Greenaway. *zoo* (1985), *The Cook, The Thief, His Wife & Her Lover* (1989) en *Prospero's Books* (1991) waren niet alleen beroemd vanwege hun conceptuele aanpak, maar vooral om hun uitbundige en ingenieuze visualiteit. Typerend voor zijn manier van werken is de aandacht voor rijke barokke materialen en attributen, voor kleur en belichting. Tot twee maal toe werd hij genomineerd voor een Oscar, namelijk in 1994 voor de enscenering van *Orlando* (regie: Sally Potter) en in 2004 voor het production design van *Girl with a Pearl Earring* (regie: Peter Webber).

- Publicatie *Ben van Os* van Stroom, met teksten van Lily van Ginneken (voorzitter jury en voormalig directeur van Stroom), Katrien Gottlieb en Peter Greenaway.

- Tentoonstelling Gemeentemuseum: Ben van Os 'Gebouwde Luchtkastelen' (30 OKTOBER 2005 TM 5 FEBRUARI 2006)

Aanmoedigingsprijs voor Kai Bernau en Janna Houwen

Al 15 jaar reikt Stroom aanmoedigingsprijzen uit aan afgestudeerden van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten. In juni 2005 kende een onafhankelijke jury aan Kai Bernau en Janna Houwen ieder een aanmoedigingsprijs van € 1.250 toe als stimulans in de verdere ontwikkeling van hun werk. De jury was onder de indruk van het veelomvattende typografische project van Kai Bernau (Grafische en Typografische Vormgeving, voltijd), dat bestaat uit een onderzoek naar en een ontwerp van een 'neutrale' letter. Janna Houwen (Beeldende Kunst, voltijd) overtuigde met een ingetogen en indringende serie werken van uit een sterk persoonlijke thematiek.

Het beleid voor kunst in de openbare ruimte kreeg in 2005 gestalte door een paar opmerkelijke manifestaties, presentaties en activiteiten zoals reeds eerder vermeld. Projecten over een stadsdeel als de Binckhorst of een fenomeen als ICT en de openbare ruimte staan voor een Stroom-aanpak van onderwerpen met betrekking tot de stedelijke omgeving en de rol van de beeldende kunst daarin.

Daarnaast werd in 2005 gestaag verder gewerkt aan langer lopende projecten als het *Sokkelplan*, *Kunst bij scholen*, en *Fiets&Stal*. Kunstopdrachten bij Vinexlocaties *Wateringse Veld* en *Ypenburg* groeien mee met de bouw van de wijken en inmiddels heeft ook een derde Haagse Vinexlocatie, *Leidschenveen*, zich voor advies bij Stroom gemeld.

De Carnegie Stichting deed een beroep op Stroom bij het adviseren en begeleiden van twee kunstopdrachten bij de nieuwbouw van het Vredespaleis. Henk Visch zal najaar 2006 een meer dan drie meter hoge intrigerende sculptuur plaatsen tussen de oud- en nieuwbouw en Irene Fortuyn is betrokken bij twee opdrachten in het interieur van de nieuwe bibliotheek annex congreszaal.

Een onderzoeksbudget werd verstrekt aan ontwerpers Job Nieman en Diederik Voortman, die samen met architect José Osorio Lobato een voorstel formuleerden voor de afscheiding van 24 poorten in een nieuwbouwcomplex in Transvaal. De resultaten werden gepresenteerd aan woningbouwcorporatie Staedion die overweegt de ontwerpen te laten uitvoeren.

Stroom Travels

Ook in 2005 werden diverse Stroom Travels georganiseerd: exclusieve eenmalige reizen waarbij informatie en entertainment hand in hand gaan. Per reis zorgt een regisseur of curator voor de invalshoek die een specifieke blik op de stad mogelijk maakt. Er is een grote belangstelling voor deze bijzondere manier om (aspecten van, of visies op) de stad te leren kennen: de Travels waren bijna zonder uitzondering volgeboekt. Op dit moment onderzoekt Stroom de mogelijkheid om bepaalde reizen 'in productie te nemen' als een individueel af te leggen route.

Hoe kan een instituut als Stroom Den Haag de mensen actiever bij de kunst en de stad betrekken? Vanuit die vraag werd in 2002 voor het eerst het idee uitgewerkt om stadsexcursies door Den Haag en omgeving te organiseren (...) Het concept bleek zo succesvol, zowel bij publiek als pers, dat Stroom Den Haag sindsdien elk jaar drie tot zes Stroom Travels organiseert (...) De ene keer is een Stroom Travel een vrij traditionele excursie met boeiende lezingen op bezienswaardige plekken, de andere keer kan de reis zelf als puur kunstwerk worden opgevat.
(THE HTV 60, 1 JULI 2005)

De digitale stad • Bert Mulder (2 APRIL)

Op halteplekken van een ouderwetse stadswandeling had ICT deskundige Bert Mulder diverse presentaties geprogrammeerd. De onvermijdelijke opkomst van ICT in de stedelijke omgeving bracht discussies over bijvoorbeeld beveiliging en inbreuk op privacy met zich mee, maar ook inzicht in nieuwe potenties.

Bovenstad • Eric Vreedenburgh

(23 APRIL)

Architect Eric Vreedenburgh bracht het gezelschap naar fascinerende uitzichtplekken en sterke staaltjes van 'opbouw', om te eindigen in de door hem ontworpen appartementen die op bestaande pakhuizen in de Scheveningse haven zijn gebouwd.

Haagse Chav & Hip Hopmoroccies • Ari Versluis en Elly Uyttenbroek (26 MEI)
Tijdens een workshop op koopavond kregen de deelnemers foto-opdrachten van beide lifestyle fotografen. De stad ervaren met de blik van de trendwatcher, de benadering van de stylist en de dwang van typologisch onderscheid.

Voor en na • Roel Rozenburg (20 NOVEMBER)
Naast zijn werk als fotograaf voor *NRC Handelsblad* geeft Roel Rozenburg boeken uit over stedelijke veranderingsprocessen. De Stroom Travel was gemodelleerd langs situaties in Den Haag die een extreme transformatie hebben ondergaan. De fotografie helpt het geheugen, aangevuld door politicus Adri Duyvesteijn en historicus Steven van Schuppen.

EGBG groepsreis • Martijn Engelbregt (18 DECEMBER)
Een interactieve reis per luxe-bus die de ingrediënten van een georganiseerde groepsreis op de spits dreef.

De conversatie in het Haagse kunstcentrum Stroom HCBK leek aanvankelijk meer op een sensitivity training. Toch zaten er afgelopen zondagochtend, negen uur, dertig gegadigden te wachten op nadere instructies voor hun deelname aan de EGBG Groepsreis van Martijn Engelbrecht (...) Engelbrecht die graag werk maakt dat gebaseerd is op inspraak en burgerschap onder de titel 'democratische kunst' (...) Stroom had de Amsterdamse kunstenaar drie maanden geleden voor de organisatie uitgenodigd (...) Vorig jaar werd hij uitgenodigd een kunstwerk te bedenken voor het nieuwe Logement van de Tweede Kamer in Den Haag. (DE VOLKSKRANT, 20 DECEMBER 2005)

Sokkelplan

Het Sokkelplan, dat kunstenaar Peter Struycken ontwierp voor de elkaar kruisende Grote Marktstraat en het Spui, zal bij voltooiing uit 40 sculpturen op sokkels bestaan. In 2005 zijn enkele beelden die, wegens bouwwerkzaamheden noodgedwongen tijdelijk in depot stonden, weer buiten geplaatst. In 2005 zijn de volgende beelden opgeleverd:

- **Gijs Assmann**, Grote Marktstraat. Het beeld 'The he and the she and the is of it' is gegoten in aluminium en daarna beschilderd.
- **Arjanne van der Spek**, Grote Marktstraat. Het beeld 'Gisteren staat, Morgenstond' is geboetseerd en in beton met pigment afgegoten. Op het beeld zijn rood-bronzen medailles aangebracht.
- **Andre Kruijsen**, Grote Marktstraat. Het zwarte bronzen beeld 'Rondanini' refereert aan het laatste en onvoltooid beeld van Michelangelo, een piëta.
- **Emo Verkerk**, Grote Marktstraat. Beeld 'zonder titel' en gemaakt van roestvrij staal.

Fiets&Stal

Samen met de gemeente Den Haag en Stichting Biesieklette werkt Stroom aan het project 'Fiets&Stal'. Diverse, vaak internationaal vermaarde kunstenaars en architecten hebben bewakingshuisjes ontworpen bij de fietsstallingen van Biesieklette. Eind 2005 werd het ontwerp van het Londense bureau FAT (het 'Non-ument' aan de Noordboulevard in Scheveningen) bekroond met de prijs voor het 'best public art project' van het toonaangevende Britse *FX Magazine*. Het opvallende gebouwtje wordt begin 2006 ook opgenomen in een serie kunstpostzegels van TPG Post.

- **John Körmeling**, boulevard in Scheveningen. Glazen huisje dat refereert aan een vooroorlogs benzinstation, maar ook aan kermisachtige attracties die typerend zijn voor de badcultuur. Hoewel gepland in 2005 wordt het bewakershuisje uiteindelijk in februari 2006 opgeleverd.
- **Dan Graham** ontwierp een deels transparant, deels reflecterend paviljoen voor de Haagse Markt. De realisatie van het ontwerp op een nieuwe locatie (waarschijnlijk de Varkenmarkt) is in voorbereiding.

Kunst bij scholen

Door de gemeente Den Haag wordt bij nieuwbouw van scholen een bepaald bedrag beschikbaar gesteld voor kunst-opdrachten. Stroom bemiddelt daarin, adviseert, doet suggesties voor kunstenaars en begeleidt de projecten. Wanneer de kwaliteitseisen en de verwachte omvang van het kunstproject dit verlangen, wordt in overleg met de opdrachtgever en de kunstenaar, door het schoolbestuur extra financiering gezocht. Op basis van de kwaliteit van het projectvoorstel is tot nu toe met name door de Mondriaan Stichting enkele malen subsidie toegekend.

Als gevolg van diverse maatschappelijke processen lopen de ontwikkelingen en realisaties van projecten achter bij de financiële beschikbaarstelling. Stroom schenkt dit onderwerp nadere aandacht met name in haar relatie met andere instellingen.

In 2005 werden de volgende projecten opgeleverd:

- **Rachel Bacon**, Da Costa School, Hollanderstraat 21. Een smeedijzeren hek opgebouwd uit een lijnenspel dat verwijst naar politieke grenzen in de wereld.
- **Marieke van Diemen**, Basisschool Prinsehaghe, Prinsegracht 182. Diverse verplaatsbare, functionele objecten voor de centrale, multifunctionele ruimte annex mediatheek.

- **Babette Wagenvoort**, Basisschool De Buutplaats, Hoefkade 677. Circa 40 emailen borden die nieuwe Nederlandse spreekwoorden verbeelden.
- **Paul de Reus**, Basisschool De Jonge Wereld, Den Helderstraat 250. Een 3 meter hoog, beschilderd bronzen beeld van een reuzen jas met visgraat patroon waarin een heleboel kinderen zijn verstopt.

Vinexlocaties

- **Ypenburg**. Project 'Kunst aan Huis'; acht kunstenaars (Ingrid Mol, Douwe Halbertsma, Arja van den Berg, Jeroen Bruls & Krijn Christiaanse, Tom Claassen, Jeroen Allart, Bert van Ommen en Theo Schepens) hebben multiples ontworpen, bedoeld voor de openbare ruimte, maar behorend aan, voor of bij een huis. Bewoners kunnen er een kiezen die definitief bij het huis zal gaan horen.
- **Wateringse Veld**. Het 'bomenmuseum' van herman de vries vestigt zich geleidelijk door de gehele wijk. Tekstwerken van Marian Schoenmakers zijn gerealiseerd in het Hogevel. En nieuwe opdrachten voor bruggen zijn verstrekt aan Tejo Philips, Pauline Wiertz, Dora Dolz en Wietske van Leeuwen.
- **Leidschenveen**. Start selectieprocedure voor kunstenaars ten behoeve van twee projecten.

ARCHITECTUUR

Het architectuurjaar 2005 was het eerste 'volledige' jaar voor Stroom waarin een beleid als architectuurplatform gevoerd kon worden. Een programmasubsidie van het Stimuleringsfonds voor Architectuur werd in 2004 aangevraagd en geheel toegekend. Het programma kenmerkte zich door lezingen, debatten, kleine en grote tentoonstellingen/presentaties, excursies en samenwerkingsverbanden met woningbouwcorporaties als Vestia, Staedion, Ceres en HaagWonen en met onderwijsinstellingen als de TU Delft, Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten Den Haag, AKI Enschede, Jan van Eyck Academie Maastricht, Haagse Hogeschool, Academie voor Bouwkunst Tilburg en Design Academy Eindhoven.

De gerichtheid van het architectuurprogramma wordt bepaald door haar plaats in een interdisciplinair en coherent geheel. Er gaat veel aandacht uit naar de sociale, politieke, culturele en mentale aspecten van de gebouwde omgeving; naar de ruimtes tussen gebouwen; naar de grens tussen openbaar en privé; naar de individuele blik op de stad; naar de 'zachte' kant van de architectuur. Voor een architectuurplatform is deze benadering wellicht enigszins onorthodox, maar zij vloeit zeer vanzelfsprekend voort uit de achtergrond en geschiedenis van Stroom Den Haag.

De manifestatie 'Binck! Blik op de Binckhorst' die mede vanuit de afdeling Architectuur is opgezet is voor Stroom in 2005 van cruciaal belang geweest. Daarnaast waren 'Bovenstad / Luchtgebonden Bouwen' met Eric Vreedenburgh, het nieuw betrokken Stroom gebouw zelf en de aandacht voor architect Wim Cuyvers, de prijsvraag over de bestemming van de Amerikaanse Ambassade in het kader van de Dag van de Architectuur, de verspreiding van de digitale Architectuur Agenda Den Haag, en de opzet van de lezingenreeks 'PITCH!' de meest opvallende projecten in 2005.

PITCH!

In het najaar is Stroom begonnen met de reeks PITCH!, een platform voor jonge architecten en beginnende bureaus uit Den Haag. Tijdens de PITCH!-avonden krijgen zij de gelegenheid hun visies, projecten en ambities te presenteren binnen en buiten het eigen vakgebied. Er zijn talrijke jonge architecten actief in Den Haag, vaak met een interdisciplinaire benadering, vanuit een conceptuele invalshoek of met een sterk maatschappelijk engagement. Ze zijn alleen nog niet zo zichtbaar. PITCH! laat zien hoe jongeren in de creatief aantrekkelijke sfeer van Den Haag tot ontplooiing komen. Inmiddels is PITCH! een vast onderdeel in het architectuurprogramma van Stroom geworden en heeft woningcorporatie HaagWonen te kennen gegeven deze lezingenreeks te willen sponsoren.

- Ido de Boer, Sebastiaan Hermans, Tim de Boer (26 OKTOBER)
- DUS architecten en Ruben Bus (30 NOVEMBER)

Architectuur Agenda Den Haag

De architectuur agenda van Den Haag is een maandelijks digitale agenda waarin alle architectuurgerelateerde activiteiten in Den Haag en omgeving worden vermeld. De agenda belichaamt de platformgedachte; net zoals bij de Dag van de Architectuur wordt hierin structureel samengewerkt en overlegd met de twee architectuurpartners van Stroom: BNA Kring Haaglanden en HaAC en incidenteel met partners als de gemeente Den Haag, de Berlage Stichting, Zeebelt, OpTrek, de Haagse Kunstkring en initiatieven als de Young Dutch Designers.

Waren er in 2004 nog maar 550 personen aangemeld, aan het einde van 2005 waren er zo'n 780 email adressen die de agenda aan het eind van iedere maand digitaal ontvangen. De agenda, die iedere keer de activiteiten van twee maanden weergeeft, kwam in 2005 12 keer uit.

Samenstelling en redactie liggen in handen van Stroom.

Zes oude Haagse winkelpanden zijn sinds kort het nieuwe onderkomen van Stroom, centrum voor beeldende kunst. Een klein project qua omvang, maar technisch en budgettair net zo complex en uitdagend als menige megaklus (...). In de afgelopen tachtig jaar had de gevel veel van zijn oorspronkelijke glans verloren; herstel daarvan was de rode draad in het exterieur. In het interieur staat flexibiliteit centraal. (ABT NIEUWSBRIEF 10, 2005)

Stroom • Wim Cuyvers

Wim Cuyvers (Hasselt, 1958) verbouwde de nieuwe huisvesting van Stroom aan de Hogewal en de eerste architectuurmanifestatie op deze locatie was daarmee het gebouw zelf. Verspreid door het hele gebouw installeerde Wim Cuyvers een groot aantal dia-projecties waarin thema-gewijs zijn werk werd getoond: van gerealiseerde gebouwen tot en met onderzoek naar verblijfplaatsen in de rafelranden van Europese steden, van grotafdalingen tot tentoonstellingsconcepten en zijn eigen verblijfplaats in Frankrijk. In de lezing die hij op 18 januari hield kwamen al deze uiteenlopende kwaliteiten samen.

Dag van de Architectuur

Het landelijk vastgestelde onderwerp van De Dag van de Architectuur (1 juli) luidde 'Achter de Schermen'. Op basis van dit multi-interpretabele motto werd door een werkgroep (van gemeente Den Haag, Rijksgebouwendienst, BNA Kring Haaglanden, HaAC en Stroom) een programma samengesteld dat bestond uit het openstellen van onder meer ministeries en andere rijksgebouwen, een symposium (met de première van een film van de BNA Kring Haaglanden over de stedenbouw in Den Haag tijdens de wederopbouw) en een publieksprijsvraag. Stroom nam de productie van de prijsvraag op zich. Onder de titel 'Wat doen we met de Amerikaanse Ambassade?' haakte deze in op de aanstaande verhuizing van het ambassadegebouw van de vs. Aan deelnemers werd gevraagd een nieuwe functie te bedenken voor het markante gebouw dat in de jaren vijftig door de wereldberoemde architect Marcel Breuer is ontworpen aan het Lange Voorhout. Geconfronteerd met een grote verscheidenheid aan inzendingen besloot de jury, bestaande uit wethouder B.J. Bruins, architect Marieke Tobias, publicist Paul Groenendijk en Arno van Roosmalen, twee prijzen uit te reiken: één voor het beste idee en één voor de beste architectonische ingreep. Na veel discussie honoreerde de jury de inzending 'PHIO (Platform voor Haagse Internationale Organisaties)' van 3TO>Architecten vanwege het idee, en 'Out of the Box' van Queeste architecten als meest interessante architectonische ingreep. Alle inzendingen werden daarna een maand tentoongesteld bij Stroom.

PUBLICATIES

Binck Magazine

Binck Magazine is een uitgave van Stroom Den Haag ter gelegenheid van de manifestatie *Binck! Blik op de Binckhorst*. Een tijdschrift met indringende portretten van bewoners en ondernemers van industrieterrein de Binckhorst, recensies van alle eethuizen, essays en reportages, achtergrondverhalen en geschiedenis, plannen voor de toekomst, kaarten.

Hoofdredactie Tijs van den Boomen

Eindredactie Cassandra Wilkins

Teksten Tijs van den Boomen, Anneloes Groot, Victor M. Lansink, Filip Mens, Joost van der Neut, Illah van Oijen, Melle Smets, Sebas Veldhuisen, Martin Verwoest, Paul de Vries, Marijn van der Wagt en Cassandra Wilkins

Vormgeving Pier Taylor/MINT Ontwerpers i.s.m. Jarl Schulp

Fotografie Illah van Oijen

Taal Nederlands

ISBN-10: 9073799481 | -13: 9789073799486

Uitgever Stroom Den Haag, 2005

Ben van Os

Ter gelegenheid van de toekenning van de Ouborg Prijs 2005 aan Ben van Os heeft Stroom Den Haag een begeleidende publicatie uitgebracht: een luxe uitgevoerd boek met gouddruk, rijk geïllustreerd met foto's van zijn weelderige werk.

Samenstelling Ben van Os, Karin van der Werff,

Karen Polder, Jane Huldman

Teksten Katrien Gottlieb, Peter Greenaway,

Lily van Ginneken

Taal Nederlands en Engels

Beeldredactie en grafisch ontwerp Karen Polder

ISBN-10: 9073799465 | -13: 8789073799462

Uitgever Stroom Den Haag, 2005

Het onder-gewone:

55 kunstenaars uit Den Haag

De publicatie *Het onder-gewone* geeft een overzicht van de actuele ontwikkelingen in de Haagse beeldende kunst. Via portretten van 55 Haagse kunstenaars, aangevuld met de geschiedenis van een aantal kunstenaarsinitiatieven, wordt een beeld gegeven van de manier waarop vandaag de dag in Den Haag het maken van kunst benaderd wordt. De titel, *Het onder-gewone*, is geïnspireerd op het begrip 'l'infra-ordinaire' van de Franse schrijver George Perec (1936-1982).

Teksten Veronica Hekking, Maurits van de Laar,

Lily van Ginneken, Philip Peters

Taal Nederlands

Vormgeving Renate Boere

ISBN-10: 9073799473 | -13: 9789073799479

Uitgever Stroom Den Haag, 2005

Het boek geeft een overzicht van de actuele ontwikkelingen in de Haagse beeldende kunst d.m.v. portretten van 55 Haagse kunstenaars, allen jonger dan 55 jaar. Door ook nog enkele Haagse kunstenaarsinitiatieven te beschrijven wordt een beeld gegeven van het hedendaagse kunstklimaat in Den Haag. (BEELDEN, APRIL 2005)

Zo verkrumelt het koekje

Dit boekje hoort bij een kunstproject dat Babette Wagenvoort maakte voor de nieuwbouw van basisschool De Buutplaats in de Haagse Schilderswijk. Via internet, email, vrienden, familie en kennissen en gesprekken met ouders van leerlingen van de school kreeg zij talloze spreekwoorden uit meer dan 20 talen aangereikt. Wagenvoort koos uit deze lijst 27 teksten, die ze illustreerde en waarvan circa 40 emaille borden gemaakt werden, die verspreid door de basisschool werden opgehangen. Het bijbehorende boekje bevat alle spreekwoorden en afbeeldingen die in emaille zijn uitgevoerd.

Samenstelling en illustraties Babette Wagenvoort

Taal Nederlands

Vormgeving Rieme Glijm

Uitgever Stroom Den Haag en Babette Wagenvoort, 2005

Visitor in Den Haag | Visitor in The Hague

Bij de catalogus *Ivan Grubanov visitor* (een overzicht van de schetsen die Grubanov maakte tijdens zijn bezoeken aan het Joegoslavië Tribunaal in Den Haag in de periode 2002-2003) heeft Stroom Den Haag een supplement uitgebracht waarin de relatie van het gelijknamige werk met Den Haag wordt belicht.

Teksten Gregor D. Guy-Smith (Defence Counsel ITFY),

Kai van Hasselt (econoom, urbanist),

Arno van Roosmalen

Taal Nederlands en Engels

Illustraties Ivan Grubanov

Vormgeving Atelier Carvalho Bernau

ISBN-10: 90-73799-51-1 | -13: 978-90-73799-51-6

Uitgever Stroom Den Haag, 2005

2005 was het jaar van enkele ingrijpende personele veranderingen binnen Stroom. Op 16 januari stroomde het publiek massaal toe voor de officiële opening van ons nieuwe pand en om afscheid te nemen van Lily van Ginneken als directeur van Stroom. De overweldigende en hartverwarmende belangstelling vormde een uiting van waardering voor de standvastigheid en bevlogenheid waarmee Lily van Ginneken een indrukwekkend beleid had vormgegeven. Bij deze gelegenheid werd Arno van Roosmalen als haar opvolger voorgesteld.

Per 1 november trad Jack van Beek terug wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Voor hemzelf, voor de collega's van Stroom en zeker voor de Haagse kunstenaars een moeilijk moment. Als consultant is Jack 15 jaar verantwoordelijk geweest voor de subsidieverstrekking vanuit het zogenaamde Servicebureau van Stroom. Voor de Haagse kunstenaars was hij een bron van informatie en een baken van vertrouwen. Die speciale band met de Haagse kunstenaars werd gesymboliseerd in 'Jack of Hearts', een driedelige tentoonstelling met een selectie van kunstenaars die in 2005 subsidie hadden ontvangen in het kader van de PRIS-regeling, waarvoor we Jack van Beek als samensteller hebben gevraagd.

Stroom heeft een vertrouwenwekkende opvolging gevonden in de persoon van Connie van Driel. Zij was van 1995 tot en met 2004 directeur van het CBK Leiden. Met deze wisseling van de wacht is ook de aard van de functie en die van de afdeling veranderd. In de loop van 2005 is het zogenaamde Servicebureau omgedoopt tot de afdeling *Subsidies, Documentatie & Ateliers* met Connie van Driel als hoofd van de afdeling.

Per 1 oktober is Hildegard Beijersbergen-Blom als communicatie medewerker aangesteld bij de afdeling productie. Zij was eerder in andere functies bij Stroom werkzaam en is gevraagd een communicatieplan op te zetten. Dankzij de bemiddeling van Stichting Kunst en Zaken krijgt Stroom hierbij advies van twee specialisten van de Sdu (Ellen van Egmond en Marcel Verhaar).

Sindsdien [1989, red.] is Stroom, met bescheiden middelen, uitgegroeid tot een interessante instelling die een veelzijdig programma van activiteiten en projecten ontwikkelt en tot uitvoering brengt; die een schakel probeert te zijn tussen kunstenaars, kunst en publiek; en die met onconventionele middelen en op vernieuwende manieren zich inzet om het – ook jonge – publiek te leren kennismaken met de cultuur van de stad. (BK-INFORMATIE, DECEMBER 2004)

In het afgelopen jaar zijn, parallel aan de aanstelling van een aparte medewerker, enkele aspecten van de communicatie onder de loep genomen.

Er zijn, in maart en juni, nog twee edities uitgebracht van *Haags Werk*, de agenda voor tentoonstellingen en activiteiten op het gebied van beeldende kunst in Den Haag. Op basis van enquêteresultaten, onderzoek in en discussie met het beroepsveld, en draagvlakmeting onder direct betrokkenen is besloten om met de publicatie van *Haags Werk* te stoppen. In overleg met beoogde participanten wordt een nieuwe vorm van gezamenlijke publiciteit voor hedendaagse kunst in Den Haag ontwikkeld. Medio 2006 zal deze naar verwachting gerealiseerd worden.

Vormgever Peter Bilak en programmeur Bart van de Ploeg werkten in nauw overleg met een redactie binnen Stroom aan een nieuwe website. De structuur ervan beantwoordt beter aan het nieuwe beleid en is gebruiksvriendelijker. Er zijn specifieke segmenten opgenomen voor bepaalde doelgroepen (zoals Haagse kunstenaars, pers, architectuurpubliek).

Ook biedt de site gelegenheid tot meer verdieping (bijv. webdossiers parallel aan tentoonstellingen en projecten). In 'look-and-feel' weerspiegelt dit virtuele 'home' de thuisbasis aan de Hogewal.

Voor het ontwerp van de uitnodigingen en publicaties bij tentoonstellingen is in het afgelopen jaar bewust telkens voor een andere, jonge vormgever gekozen. Er vanuit gaande dat communicatie en de vormgeving daarvan een afgeleide is van inhoudelijk beleid, leek dit de beste manier om een overgangperiode gestalte te geven. In de inleiding van dit jaarverslag is 2005 beschreven als een jaar waarin de contouren van een beleidsverandering gestalte kregen; waarin zich, met andere woorden, een proces van analyse, onderzoek, navigatie en koersbepaling voltrok. Den Haag staat bekend om het hoge opleidingsniveau van haar grafische vormgevers en we hebben in 2005 de gelegenheid genomen om het potentieel aan nieuwe vormgevers te verkennen.

Bestuur

benoeming voor 3 jaar,
1 x herbenoembaar
Peter Dordregter, voorzitter
Hans Olde Monnikhof,
penningmeester/secretaris
Teike Asselbergs
Gert Dumbar
Jessy Rahman
Vera Yanovshtchinsky

Personeelsleden

Wytse Bakker, *consultent atelierbeleid afdeling SD&A*
Jack van Beek, *consultent Servicebureau*, tm okt 2005
Hildegard Beijersbergen-Blom, *medewerker communicatie*, miv okt 2005
Connie van Driel, *hoofd afdeling SD&A*, miv okt 2005
Lily van Ginneken, *adviseur*, tm febr 2005
Saskia Hamel, *productie 'Binck! Blik op de Binckhorst'*, apr tm sep 2005
Jane Huldman, *hoofd productiebureau*
Dorien Jansen, *medewerker secretariaat*
Marieke Klos, *hoofd receptie/ huismeester*
Arnold Mosselman, *bibliothecaris*
Bas Mulder, *hoofd bedrijfsvoering*
Liesbeth Nieuwenweg, *redactiemedewerker*
Mischa Poppe, *medewerker afdeling SD&A*
Arno van Roosmalen, *directeur*, miv jan 2005
Justina van Stapele, *medewerker receptie*, sept 2005 tm mrt 2006
Peter Tolenaars, *medewerker receptie*
Ira van der Valk, *medewerker documentatie/boekverkoop/ archief, afdeling SD&A*

Jan Wijle, *hoofd afdelingen Kunst in de Openbare Ruimte/ Architectuur*
Cassandra Wilkins, *programmamaleider Architectuur*
Nico Zwart, *coördinator Kunst in de Openbare Ruimte*

Freelance medewerkers/ stagiaires/vrijwilligers

Harold de Bree
Marc Claeijs
Maria Donker
Robbert Erwich
Johan van Gemert
Corinne Groot
René de Haan
Arthur de Hart
André de Kam
Maarten Kaptein
Gracia Khouw
Ino Kruijzen
Brigit Laugier
Hien van Liempd
Erik-Jan Ligvoet
Sabrina Lindemann
Rosemarijn Lucassen
Annechien Meier
Marjolijn van der Meij
Ariane Olthaar
Ben Ouwerkerk
Karen Persson
Conny Kim Pols
Petra Ratelband
Ton Schuttelaar
Barbara Smeenk
Pierre Sondeijker
Maureen Timmermans
Nies Vooijs
Riet Vooijs
Bas Witlox
Jan Zwennes

Toetsingscommissie beroepsmatigheid

benoeming voor 3 jaar
Elsa Hartjesveld (tm juli 2005)
Simone van den Heuvel (va nov 2005)
Maurits van de Laar (va nov 2005)
Willem Marijs (tm juli 2005)
Maarten Schepers
Patty Wageman (tm juli 2005)
Zagara (va nov 2005)
Marianne Zult

Commissie Presentatieregeling Individuele Subsidies 2005

benoeming voor 2 jaar
Formeel was de termijn van het langstzittende lid in 2005 afgelopen. Maar in verband met het aflopen van de PRIS in 2005 is er geen vervanger gezocht.
Marijke Heine (tm dec 2005)
Gracia Khouw (tm dec 2005)
André Kruysen (tm dec 2005)
Guus Rijven (tm dec 2005)
Sanny Overbeeke (tm dec 2005)

Werkgroep Bijzondere Projecten 2005

benoeming voor 2 jaar,
1 x herbenoembaar
Martina Florians (va nov 2005)
Gerard Holthuis
André Kruysen (va nov 2005)
Quirijn Kuchlein (tm nov 2005)
Ewoud van Rijn
Minke Themans (va jan 2005)
Elizabeth de Vaal (tm nov 2005)

Commissie Aanmoedigingsprijs 2005

eenmalig
Elsa Hartjesveld
André Kruysen
Minke Themans
Pim Voorneman

Werkgroep Kunst in de Openbare Ruimte

benoeming voor 3 jaar,
1 x herbenoembaar
Liesbeth Bik
Yvonne Dröge-Wendel
Jan de Graaf
Krijn de Koning
Melle Smets

Klankbordgroep Architectuur

benoeming voor 3 jaar,
1 x herbenoembaar
Daan Bakker (va apr 2005)
Jannes Linders
Sofia Saavedra (tm nov 2005)
Marieke Tobias
Sebas Veldhuisen

De Stroom activiteiten kwamen in 2005 tot stand mede dankzij:

Stimuleringsfonds voor de Architectuur
Fonds 1818
Stichting Kunst & Zaken
Vestia Den Haag-Scheveningen
Ceres Projecten

FINANCIËN 2005

De staat van baten en lasten over het jaar 2005 is afkomstig uit de jaarrekening 2005.
Deze is gecontroleerd door PriceWaterhouseCoopers Accountants.

Baten	
Directe opbrengsten	12.940
Indirecte opbrengsten	15.550
Bijdragen	
• subsidie minister OCenW	142.676
• subsidie gemeente Den Haag	2.749.333
• overige bijdragen	57.800
	2.978.298
Lasten	
Beheerslasten personeel	95.643
Beheerslasten materieel	101.508
Activiteitenlasten personeel	720.982
Activiteitenlasten materieel	
• Servicebureau	751.123
• Kunstbeleid	339.288
• Openbare Ruimte	946.581
	2.955.125
Rentebaten	13.811
Buitengewone baten/lasten	0
Exploitatiesaldo	36.984
Resultaatverdeling	
Vrijval bestemmingsreserves	
• Omzetting I/D-banen	36.000
• Aankoopsubsidie buiten Den Haag	21.652
• Ouborg Prijs	16.229
Bestemmingsreserves	
• Herziening subsidiestelsel	- 20.000
• Objectsubsidie ateliers	- 63.500
Toevoeging algemene reserve	- 27.365
	- 36.984

Specificatie Activiteitenlasten materieel	
Servicebureau	
Doorbelaste huisvestings- en organisatielasten	69.594
Servicebureau algemeen	744
• Toetsing beroepsmatigheid	6.861
• Documentatiebestand	3.628
	11.233
Subsidiebeleid	
• Tentoonstellingssubsidie	48.991
• Groepstentoonstellingen	42.301
• Documentatiesubsidie	55.613
• Aankoopsubsidie	39.840
• Aankoopsubsidie buiten Den Haag	6.359
• Publicatie <i>Het onder-gewone</i>	24.450
• Presentatieregeling Individuele Subsidies	411.705
	629.261
Atelierbeleid	
• Atelierbeleid	3.585
• Objectsubsidies	27.500
• Transvaal	9.951
	41.036
Totaal Servicebureau	751.123

Kunstbeleid	
Doorbelaste huisvestings- en organisatielasten	102.812
Kunstbeleid algemeen	
• Algemene kosten	1.809
• Directeurswisseling	6.608
• Herziening subsidiestelsel	6.911
• Tafelgesprekken	2.292
• Informatie/PR	37.524
• Educatie, ckv	2.841
	124.125
Bijzondere Projecten	
• Algemene kosten	13.281
• Aanmoedigingsprijzen	3.506
Toegekende aanvragen	74.929
• Lezingen Bovenkamer	10.799
• Tentoonstellingen Toussaintkade	48.247
• Ouborg Prijs	27.729
	178.491
Totaal Kunstbeleid	339.288

Openbare Ruimte	
Doorbelaste huisvestings- en organisatielasten	113.390
Algemene kosten	8.767
Foyer	2.617
Bibliotheek	20.720
Onderzoeksbudget	4.500
Activiteiten	
• Architectuurlezingen	5.540
• Stroom Travels	33.966
• Geluidswandelingen	36
• Dag van de Architectuur	2.418
• Binckhorst	71.832
• - Binckhorst workshops	32.390
Presentaties	
• Algemene kosten	8.097
• Something old, something new	63.477
• De zee, het strand, de haven	16.184
• - onderdeel Krijn Giezen	4.636
• In deTussentijd	18.846
• Wendelien van Oldenborgh	27.460
• Eric Vreedenburgh	2.722
• Bik Van der Pol	1.624
• Videoprogramma	2.904
• Lara Schnitger	23.490
• Welcome to Fusedspace Databse	7.547
• Mark Handforth	14.053
• Ivan Grubanov	17.679
Projecten in de stad	
• Algemeen	518
• Haagse Beek	2.620
• Zuiderpark	1.142
• Sokkelproject	54.018
• Kunst bij scholen	356.284
• Fiets&Stal	600
Beheer en onderhoud	2.500
• James Turrell – Hemels Gewelf	24.005
Totaal activiteiten / presentaties / projecten	833.191
Totaal Openbare Ruimte	946.581

STROOM IN HET NIEUWS

Datum (2005)	Nr.	Pers	Artikel	Autteur	Onderwerp
1 januari	nr. 113	De Witte Raaf	Stroom		Algemeen
1 januari		beelden	Vrijblijvende Stand van Zaken	Riet van der Linden	Stand van Zaken
1 januari		beelden	Grensverlies Bijzondere Projecten 1990/2005		Grensverlies Bijzondere Projecten 1990/2005
15 januari		Haagsche Courant	Stroom manifesteert zich aan Hogewal	Herman Rosenberg	Algemeen
15 januari		De Volkskrant	Kunst schrikt nog steeds erg af	Rutger Pontzen	Algemeen
15 januari		NRC Handelsblad	We waren de tijdgeest ver vooruit	Sandra Smallenburg	Algemeen
17 januari		Haagsche Courant	Stadspanning voor Lily van Ginneken		Algemeen
21 januari		Haagsche Courant	Van Roosmalen vraagt en bevragt	Roos van Put	Algemeen
1 februari	nr. 2	S&RO		Fred Feddes	In de Tussentijd
1 februari	nr. 10	ABT Nieuwsbrief	Mini-megaklus: Stroom		Algemeen
1 maart		Haagsche Courant	Naar zee met extreem weer	Annemieke Hartman	De Zee, het Strand, de Haven
1 maart		de Architect	Nieuw perspectief voor Stroom	Klaske Havik	Algemeen
15 maart	nr. 268	BBK Krant	Stroom НСВК, Nieuwe Ruimte, Nieuwe Directie	Peter van Loon	Algemeen
1 april		Kunst in Kijkduin	Hemels Gewelf		Hemels Gewelf
8 april		archined	Digitale Stad		Stroom Travels
20 april		archined	In de Tussentijd	Hendrik-Jan Grievink	In de Tussentijd
15 mei	nr. 269	BBK Krant	Stroom	Peter van Loon	Algemeen
1 juni		Haagsche Courant	Open gebouwen op Dag van Architectuur		Dag van de Architectuur
4 juni		Haagsche Courant	Prijsvraag over functie ambassadegebouw vs		Dag van de Architectuur
24 juni		De Volkskrant	Pesterige keukenstofjes met tuttige bloemen	Marina de Vries	Lara Schnitger
29 juni		Haagsche Courant	Anti-Amerikaans met een beetje hoop	Roos van Put	Lara Schnitger
30 juni		De Volkskrant	Agenda		Lara Schnitger
1 juli	nr. 59	The HTV	Stroom Travels	Katrien Otten	Stroom Travels
1 juli	nr. 10	Fucking Good Art	The Interviews: Arno van Roosmalen	Q.S. Serafijn	Algemeen
2 juli		Vrij Nederland	Agenda		Lara Schnitger
4 juli		Haagsche Courant	Ook eerste prijs voor bouwplan popmuseum		Dag van de Architectuur
15 juli	nr. 5	BBK Krant	Raad voor Cultuur: SKOR en Stroom		Algemeen
27 juli		De Volkskrant	Tijdschriften: Fucking Good Art	Rutger Pontzen	Algemeen
1 augustus		design.com	Fusedspace Database, Stroom Den Haag		Welcome to Fusedspace Database
1 september	nr. 59	Texte zur Kunst	Interview met John Knight		De Kikkerbel
7 september	nr. 10	De Stadskrant	De Binckhorst: het best bewaarde geheim van Den Haag	Hendrik-Jan Grievink	BincK! Blik op de Binckhorst
12 september		archined	Fused Space Database	Miranda Fieret	Welcome to Fusedspace Database
19 september		Algemeen Dagblad/HC	Bijzonder Beeld van Binckhorst		BincK! Blik op de Binckhorst
20 september		VPRO Radio	De Avonden		BincK! Blik op de Binckhorst
23 september		NRC Handelsblad	De Binck is heel bedrijvig	Tracy Metz	BincK! Blik op de Binckhorst
24 september		Algemeen Dagblad/HC	Vlietpark alvast geopend		Wateringse Veld
24 september		NRC Handelsblad	Stiekem Milosevic tekenen	Paul Alexander	Ivan Grubanov
1 oktober		de Architect	Actualiteiten: Virtuele ruimte	Marieke Hillen	Welcome to Fusedspace Database
1 oktober		de Architect	Wim Cuyvers, Tekst Over Tekst	Dominique Pieters	Wim Cuyvers
5 oktober		denhaag.com	The Ouborg Prize 2005: Ben van Os built Castles in the Air		Ouborg Prijs
14 oktober		NRC Handelsblad	Concurrent van wind en water	Hans den Hartog Jager	Hemels Gewelf
14 oktober		Algemeen Dagblad/HC	Kunst daalt neer op Ypenburg	Sandra Put	Ypenburg
15 oktober		Haagsche Courant	Achterkant van de Hofstad	Herman Rosenberg	BincK! Blik op de Binckhorst
24 oktober		De Volkskrant	Tijdschriften: Een bedrijventerrein om te wonen	Suzanne Weusten	BincK! Blik op de Binckhorst
25 oktober		De Telegraaf	Haagse Ouborg Prijs gaat naar Ben van Os		Ouborg Prijs
26 oktober		Algemeen Dagblad/HC	Spreekwoorden uit hele wereld op De Buutplaats	Floor de Booys	Scholenprojecten
27 oktober		Algemeen Dagblad/HC	Ben van Os houdt van barokke sferen	Evelien Baks	Ouborg Prijs
29 oktober		Het Financieele Dagblad	Zuigende ster	Edo Dijksterhuis	Mark Handforth
29 oktober		kunstbus.nl	De Ouborg Prijs 2005		Ouborg Prijs
31 oktober		art.magazin.de	Ouborg Prize fur Ban van Os		Ouborg Prijs
1 november		artdaily.com	Stroom Den Haag Presents Mark Handforth		Mark Handforth
2 november		RTV West	Radio interview: 'Zo verkruimelt het koekje'		Scholenprojecten
3 november		Cobouw	Industrieterrein de Binckhorst een rijke biotoop	Inge Pranger	BincK! Blik op de Binckhorst
3 november		blakkbyrd.blogspot.com	Ouborg Prize 2005: Ben van Os		Ouborg Prijs
3 november		design.nl	Waardering voor oeuvre art director Van Os		Ouborg Prijs
9 november		kunstaspekte.de	termine: Ben van Os		Ouborg Prijs
9 november		galleries.nl	De Ouborg Prijs 2005 – Ben van Os: Gebouwde luchtkastelen		Ouborg Prijs
24 november		De Volkskrant	Piepschuimen Paleizen	Ronald Ockhuysen	Ouborg Prijs
25 november		NRC Handelsblad	Art director Ben van Os neemt afscheid	Dirk Limburg	Ouborg Prijs
26 november		De Volkskrant	Production designer Ben van Os, Piepschuimen Paleizen	Ronald Ockhuysen	Ouborg Prijs
november		UIT	Smaak en toverstaf	Jan Goossensen	Ouborg Prijs
1 december		fxdesignawards.com	Best Public Project: Bicycle Surveillance Hut FAT		Fiets&Stal
8 december		Algemeen Dagblad/HC	Kunstenaar Itai Cohn wil Transvaal niet in de steek laten	Herman Rosenberg	Atelierbeleid
16 december		Trouw	Tekenaar Ivan Grubanov slaagde er maar niet in om Milosevic te ontlopen	Nicole Lucas	Ivan Grubanov
20 december		De Volkskrant	Uitwaaien met 'blauw', zingen met 'geel'	Rutger Pontzen	Stroom Travels
22 december		Algemeen Dagblad/HC	In Servie was ik een held, hier een oorlogsmisdadiger	Edwin van Baarle	Ivan Grubanov
	nr. 4	beelden	Nieuwe beelden ontstaan in het hoofd van de bezoeker	Roos van Put	Mark Handforth
	nr. 4	beelden	55 Haagse kunstenaars	Astrid Tanis	Het onder-gewone
	nr. 5	Metropolis M	Mark Handforth	Vanessa Joan Muller	Mark Handforth
	nr. 47	Haagvaarder	BincK! Blik op de Binckhorst		BincK! Blik op de Binckhorst
	nr. 5	Pulchri	Boekpresentatie kunstenaars uit Den Haag: Het onder-gewone	Wim van Cleef	Het onder-gewone
	nr. 4	Jong Holland	Ouborg Prijs 2005		Ouborg Prijs